LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 69 (513), October 20, 1951
Publisher: Vilis Janums, (21a) Augustdorf b. Detmold, Lager, Germany; Phone Augustdorf 02.
Editorial and Business Office: (13b) Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
Printer: Weilheimer Druckerei G. m. b H., (13b) Weilheim, Obb., Germany.
Published once weekly. Circulation 7500 Sponsor — International Refugee Organization. — Membership: Association of the Free Press.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 69 (513)
Sestdien, 1951. g. 20. oktobri
Iznāk reizi nedēļā sestdienās
Izdevēja: Latviešu Centrālā Komiteja.
Galv. redaktors: Maksis Cuļlis
Apgāde un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
Austrālijas redakcijas vadītājs: A. Smits, 18, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia

J. Skujēvics Latvijas sūtniecības saimniecības padomnieks

Londonas Avīze ziņo, ka Latvijas valdības ārkārtējais pilnvarotais, sūtnis K. Zariņš iecēlis bij. valsts saimniecības departamenta direktoru J. Skujēvicu par saimniecības padomnieku pie Latvijas sūtniecības Londonā. Padomnieks uzņems sakarus ar bij. Latvijas valsts un saimniecības darbiniekiem un ievāks ziņas par Latvijas zaudējumiem, prasībām un parādiem, kas palikuši nenokārtoti otrā pasaules kara notikumu dēļ. Ziņas piesūtāmas J. Skujevicam, 87, Eaton Place, London, S. W. 1.

Latviešu līdzjutības apliecinājumi Lielbritānijas karaļa slimības gadījumā

Sakarā ar Lielbritānijas karaļa slimību Baznīcas pārvalde Lielbritānijā Latvijas evaņģeliskās baznīcas vārdā bija nosūtījusi līdzjutības apliecinājumu karalienei un princesēm. Kā Londonas Avīze ziņo, tas nosūtīts caur Kenterberijas archibīskapu, un saņemtas arī atbildes. Karalienes uzdevumā privātsekretārs prāv. Bergam sirsnīgi pateicās un lūdz darīt zināmu, ka karaliene ļoti augstu vērtē latviešu simpatijas un līdzdalības apliecinājumu.

Bēgļi, propaganda un „aukstais karš"

IESPAIDI UN SAIMNIECĪBAS UN SOCIĀLĀS PADOMES SESIJĀ ŽENEVĀ

Ženāvā pēc 93 komisiju un 83 plenārsēdēm savu 13. sesiju beidza UN saimniecības un sociālā padome, apspriežot 58 jautājumus, kuru materiāli sniedzas tūkstošos lapu. Padomē 18 valstu pārstāvji, pie kam dažās delegācijās piedalījās līdz 20 personu. Par svarīgākajiem sesijas lēmumiem un apspriedēm esam ziņojuši jau agrāk. Šoreiz sniedzam mūsu līdzstrādnieka, latviešu pārstāvja pie IRO Arnolda Skrēbera vispārējus novērojumus sesijas gaitā.

Sekojot sēžu norisei, jāatzīst, ka valoda ar katru sesiju kļūst nediplomātiskāka, debates neiecietīgākas, un par izteicieniem, kādi agrāk nebija iedomājami, tagad vairs pat nesauc pie kārtības. Cik taktiski un veikli plenārsēdes vadīja padomes prezidents čīlietis Santa Kruzs, tik neobjektīvs, pat bezkaunīgs bija Čechoslovakijas pārstāvis Noseks.

Pamācīgākās bija vispārējās debates pie darba kārtības punktiem, kur padomju un satelītu delegāti allaž gari runāja, arvien obligāti pieminot imperiālistus, kara kūdītājus utt. Bija konstatējams, ka angļi un amerikāņi savās atbildēs it veikli operēja ar Stalina un citu komūnistu dižvīru izteicieniem dažādos laikmetos, ar datiem un pretjautājumiem, kas liecināja, ka vismaz šinī forumā valda pilnīga skaidrība par komūnistu tiekšemēm un izdarībām. Piemēram, pēc krievu apgalvojuma, ka tie arvien respektējuši citu tautu brīvību un neatkarību, angļu delegācija tūlīņ sagatavoja un izdalīja Kremļa 1946. g. dekrēta tulkojumu par Čečenu-Ingušu un Krimas tataru republikas likvidēšanu. Līdzīgā kārtā es pavairoju un izdalīju delegātiem, organizāciju pārstāvjiem un presei — Pad. savienības „miermīlības" ilustrēšanai — Molotova 1940. g. 16. jūnija ultimātu Latvijas valdībai un, pretstatā tam, dažu viņa iepriekšējo deklarāciju tekstus.

Abu Maskavas satelītu — Polijas un Čechoslovakijas delegāti bez izņēmuma vienmēr balsoja kopā ar krieviem, un daži čechu delegācijas locekļi pat centās savas runas nolasīt krieviski, kaut arī ar akcentu un kļūdām. Krievu deklarāciju ticamību amerikāņu delegāts raksturoja ar anekdotu. „Es dzirdēju, tu esot atradis 1000 dolaru," Brauns satiekoties saka Smitam, uz ko pēdējais atbild: „Tava informācija mazliet neprecīza, jo vispirms runa ir ne par 1000, bet 100 dolariem, otrkārt, es tos neesmu atradis, bet gan pazaudējis." Krievi, kā parasti, viņiem nepatīkamus citu delegātu izteikumus klāji kvalificēja par melliem, muldēšanu utt., bet, piemēram, angļu delegāts par savu konferences gaida kaimiņu poli izteicās, ka „viņa interpretācijai, liekas, nav daudz kopēja ar īstenību".

Baltijas valstis pieminēja, apspriežot rezolūciju par agrāro reformu saimnieciski maz attīstītās zemēs. Tajā bija runa arī par agrārreformām, kas notika Austrumeiropā pēc 1919. g. Angļu delegāts noprasīja, vai komūnisti arī Baltijas valstīs atdevuši lauksaimniekiem viņu zemi. Atbildēja polis: Jautātājs laikam gribot, lai zemi atdod reakcionāriem Baltijas muižniekiem; tagad latviešu un lietuviešu zemnieki esot saņēmuši atpakaļ zemi, ko bija ekspropriējuši lielie zemju īpašnieki. Latvija bija pieminēta arī dažos dokumentos. Viens bija krievu pārskats par piecgades izpildījumu, kur bija teikts, ka Pad. savienība sniegusi „lielu ražošanas palīdzību Lietuvas, Latvijas, Igaunijas un Moldāvijas republikas saimniecībai, kas bija cietušas no vācu okupācijas", utt.; piecgades beigās „brīvprātīgā" lauksaimniecību kollektivizācija minētos apgabalos visumā esot bijusi pabeigta.

Debates bēgļu un emigrācijas jautājumā risinājās pie vairākiem darba kārtības punktiem — IRO ģenerāldirektora ziņojuma, bēgļu augstā komisāra ziņojuma, jautājumā par Eiropas emigrācijas starptautisku financēšanu uc. Te iznāca pieskarties arī repatriācijas jautājumiem, bet par visām šim problēmām Ženēvas apspriežu gaitā Latvijā plašāk ziņots jau iepriekšējos numuros. Padome ar 11 pret 3 austrumnieku balsīm, 3 attūroties, nolēma nodibināt tīru padomdevēju organu pie bēgļu augstā komisāra, kurā piedalīsies Austrālijas, Austrijas, Beļģijas, Brazilijas, Dāni-

(Turpinājums 3. lpp.)

Jauns Latvijas pārstāvis Austrālijā

Austrālijas valdība akceptējusi sūtņa K. Zariņa priekšlikumu par karjēras diplomāta iecelšanu sekretāra posteni pie vecākā Latvijas konsula Sidnejā. Jaunieceltā sekretāra darba vieta būs Melburna. Līdz šim Latvijai Austrālijā diplomātisku vai konsulāru karjēras pārstāvju nebija. Darbojās tikai vecākais goda konsuls Sidnejā un goda konsuli Brisbēnā un Melburnā.

Latviešu ev. lut. mācītāju konference Eslingenā

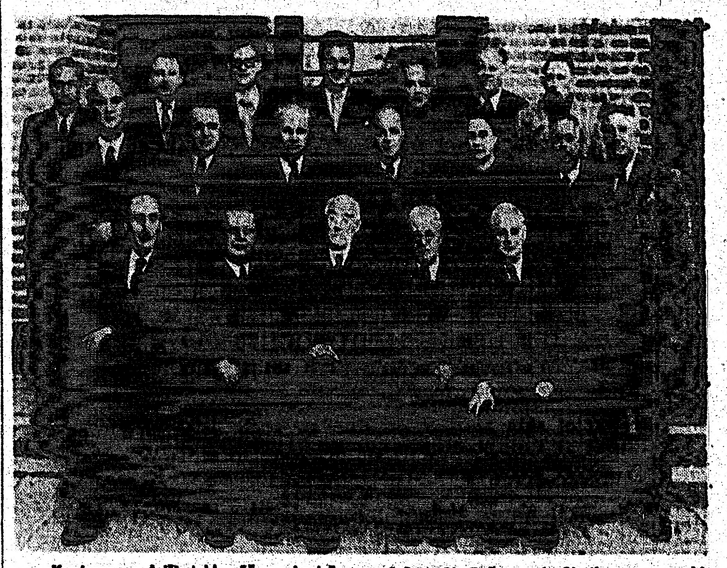

Konferences dalībnieki: sēž, no kreisās — mācītāji V. Būls un A. Voitkus sen., arhibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs, māc. J. Ramans, prāv. Dr. V. Sanders; stāv, no kreisās — mācītāji A. Gobe, A. Abakuks, P. Baumanis, A. Liepiņš, lic. theol. A. Pone, mācītāji E. Bāns un A. Grīnbergs; trešā rindā, no kreisās — mācītāji V. Sproģis un E. Rozītis, Baznīcas virsvaldes locekļis mag. oec. K. Kalniņš, māc. A. Piebalgs, stud. theol. R. Bērziņš, mācītāji P. Brencis un A. Kello. (Skat. rakstu 2. lpp.)

Daugavas Vanagu salidojums Londonā

SŪTNIS K. ZARIŅŠ DV GODA PRIEKŠSĒDIS, BET DR. ALKSNIS GODA BIEDRS

Lielbritānijas Daugavas Vanagu tradicionālo rudens salidojumu 13. un 14. oktobrī šogad iezīmēja īpaši notikums — nama iesvētīšana. To vadīja prāvests E. Bergs, izlūdzoties Dieva palīgu šai ēkai, kas lemta latviešu vienošanai. Svinīgais brīdis un vēlākā delegātu kopsapulce notika jaunizbūvētā zālē, kas bija dekorēta Latvijas krāsām un simbolem. DVF valdes priekšsēdis Alksnītis savā uzrunā pasvītroja, ka uzticība, kādu tauta parādījusi Daugavas Vanagiem, radījusi iespēju tikt pie šī nama.

Delegātu kopsapulci, kurā bija ieradušies pāri par pussimts pārstāvju, uzrunāja sūtnis K. Zariņš. Viņš uzsvēra, ka mūsu spēkam trimdā jābūt tiklab fiziskam kā garīgam. Stāvot lielu notikumu priekšā, mums nav jācenšas pēc skanīgiem lozungiem, bet galvenais — garam jābūt mūsu vidū. Viens pats cīnītāju pulks, pat viena pati tauta tagadējos apstākļos nespēj izcīnīt savus mērķus. Mums vajadzīgi draugi. Lielākas vienības jau tiek radītas.

Sūtnis, starp citu, pastāstīja, ka viņam bijusi saruna ar jauno Vācijas diplomātisko pārstāvi Londonā. Pēdējam viņš atzrādījis, ka DV līdz šim Vācijā esošo latviešu pabalstam tur iepludinājuši ap 10.000 mārc., un lūdzis, lai arī turpmāk nebūtu iebildumi pret šādām pabalsta akcijām. Vācijas sūtnis apsolījis savu lielāko atbalstu.

Pēc sūtņa runas viņam pasniedza DV goda priekšsēža diplomu, bet goda biedra diplomu saņēma prof. Dr. med. Alksnis. Abi šajos goda amatos ievēlēti ar 1951. g. 3. marta kopsapulces lēmumu.

Par kopsapulces vadītāju ievēlēja Britalu, par viņa vietnieku — Vēveri. DVF valdes priekšsēdis Alksnītis sniedza valdes ziņojumu par pēdējā pusgada darbību. U. š. g. 1. oktobrī DV Lielbritānijā bija 4394 locekļi. Tiem vēl jāpieskaita ap 200 biedru, kas pēc nometņu likvidēšanas vēl nav paspējuši uzdot savas jaunās adreses. Pavisam ir 104 nodaļas un kopas; darbojas arī 11 vanedžu komitejas.

Savā ziņā valde vadās no šādiem principiem: 1) Trimdas kopība nav atkarīga no tā, vai atzīstam, vai neatzīstam par likumīgu kādu no bijušām politiskām iekārtām neatkarīgā Lat-

(Turpinājums 6. lpp.)

Skotu līga Eiropas brīvībai protestē pret repatriācijas virsnieku ielaišanu

Skotu līga Eiropas brīvībai, kas allaž aizstāvējusi Baltijas valstu intereses un taisnīgās prasības, iesniegusi amerikāņu augstajam komisāram Vācijā protetu pret padomju repatriācijas virsnieku ielaišanu baltiešu bēgļu nometnēs Vācijas amerikāņu joslā. Protesta vēstulē norādīts uz neseno instrukciju, kas repatriācijas virsniekiem dod tiesības apmeklēt nometnes un sarunās ar iedzīvotājiem uzmudināt tos uz repatriešanos. „Mēs labi zinām, kādas ir krievu uzmudināšanas metodes," teikts rakstā. „un jau pati iespējamība sastapties daudzas sirdis pildīs ar šausmām. Šie cilvēki jutušies droši jūsu režīma aizsardzībā, jo vairāk vēl tāpēc, ka ASV sabiedriskā doma arvien vairāk prasa šo trīs apbrīnojamo tautu brīvības un neatkarības atjaunošanu, un ka viņiem ir cerības drīzumā atgriezties savās mājās."

Tālāk norādīts, ka daudziem bēgļiem dzimtenē vēl ir piederīgie, kurus krievi varētu izmantot terrora spiedienam pret bēgļiem, kas varbūt ar atgriešanos cerētu pasargāt savus tuviniekus no represijām. Tādi gadījumi bijuši, un, cik bijis noskaidrojams, likvidēti kā repatrianti, tā viņu tuvinieki. „Mēs protestējam iespējami viss tingrākā veidā pret jebkādu padomju aģentu ielaišanu nometnēs, kur dzīvo Baltijas tautas, un aicinām ar visu iespējamo uzsvaru aizsargāt šo trīs lielisko rietumtautu locekļus pat pret domu par eventuālu kontaktu ar krieviem."

Pieminētās Skotu līgas priekšsēdis Džons Stjuarts (J. F. Stewart), kas ieņiegumu parakstījis, ir sirsnīgs latviešu draugs ne tikai vārdos; viņš arī labi pazīst Baltijas valstis un katrā izdevīgā gadījumā ar visu sparu un autoritāti aizstāvējis mūsu lietu.

Kultūras autonomija

ĀD. ŠILDE

Ārzemju presē izplatījušās ziņas, it kā latviešiem un pārējiem baltiešiem Rietumvācijā piešķirta kultūras autonomija. Šāda informācija esot iegūta no valsts kanclera Adenauera. Acīm redzot, še notikusi pārprašana, jo nav ne likuma, nedz kādas izrīcības, kas norādītu uz mums tik svarīgo lēmumu. Tas skaidrības dēļ jāpasaka, lai citās zemēs nerastos nepareizi uzskati par apstākļiem, kādiem pakļauti baltiešu izglītības un kultūras centieni Rietumvācijā.

Lai gan latvieši, līdzīgi pārējiem dzimteni pazaudējušiem ļaudīm, saskaņā ar š. g. 25. aprīļa likumu bauda tiesisku aizsardzību un vairākas priekšrocības, tad tieši skolu un izglītības lietās viņu pamatotās nacionālās intereses ignorētas. Izņemot divi vācu pavalstis — Lejassaksiju un Vestfāles-Ziemeļreinas apgabalu, ar šo gadu latviešu trimdiniekiem Vācijā nav vairs savu skolu. Pēdējo nav Bavārijā, Šlēzvigā-Holšteinā un Virtembergā-Badenē, kur pulcējas viss lielais vairums Vācijā palikušo tautiešu. Nelabvēlīgo apstākļu dēļ apdraudēta vairāku latviešu skolu pastāvēšana arī tanīs apgabalos, kur šīs skolas darbojas ar vietējo zemju izglītības pārvalžu atbalstu. Bieži latviešu skolām jāizbeidz sava darbība neliela audzēkņu skaita dēļ. Norādījumi, ka vācu iestādes šinī gadījumā latviešu skolu uzturēšanu nevar turpināt, slēpj tomēr sevī kādu vērā ņemamu blakus apstākli.

Ir tiesa, ka grūti prasīt latviešu skolu uzturēšanu, kur audzēkņu skaits noslīd zem 20. Bet tas panākts ar mūsu tautiešu ārkārtīgu un daudzos gadījumos apzinātu izklaidēšanu. Virtembergas-Badenes iekšlietu ministrijas atbildīgi ierēdņi neslēpj, ka viņu nolūks ir panākt drīzu Vācijā palikušo bezdzimtenes ļaužu asimilāciju. Ierēdņi atkārtoti uzsvēruši, ka nepieļaus nacionālo skolu. Pēdējā pat vajāta, kā tas noticis ar kādu cittautiešu skolu Ludvigsburgā, kur bērni un skolotājs stundas laikā ar varu padzīti. Latviešu tautskolu Eslingenā, kad tā pag. gada rudenī pārorganizējās, Virtembergas-Badenes izglītības ministrija gan pieļāva, bet ieteica tai drīz pārvērsties par privātu skolu. Skolotājiem, kas bija saistīti šīs skolas darbā ar vācu izglītības pārvalžu ziņu, nemaksāja algas, piespiežot šo latviešu skolu likvidēt. Tie ir daži piemēri no tā kursa, kādu uzņēmušas vācu iestādes. Ar izbrīnu esam klausījušies vairāku vācu amatpersonu paskaidrojumus, ka dažādu tautību DP esot tīši savā starpā jāsajauc un šie cilvēki jāizklaidē, lai nevarētu dibināties ne nacionālas skolas, nedz šo tautību komitejas.

Mums, latviešiem, ir priekšstate par to, kas ir kultūras autonomija. Mēs tādu augstsirdīgi devām savām minoritātēm. Jau pirmajos mēnešos pēc Latvijas neatkarības proklamēšanas ar Tautas padomes lēmumu ieguva likumspēku minoritāšu skolu autonomijas likums. Mums tādēļ še atliek tikai atgādināt konstatējumu, kuru šī likuma 10 gadu pastāvēšanas dienā visu Latvijas minoritāšu vārdā izteica vācu izglītības pārvaldes priekšnieks Vachsmūts. Viņš atzina, ka visā pasaulē nav tik tālejoša skolu autonomijas likuma, kādu devusi savām minoritātēm Latvijas republika.

Neatkarīgā Latvija uzturēja vācu un citu tautību skolas arī tad, kad to audzēkņu skaits bija mazs. Tā maksāja šo skolu skolotājiem līdzīgas algas kā latviešu tautības skolotājiem. Tā piešķīra subsidijas arī citiem vācu kultūras pasākumiem. Bet, pār visām lietām, mūsu zemes mazākuma tautību bērniem pastāvēja atsevišķas mācības iestādes vai klases ar attiecīgas tautības valodu kā mācības valodu. Mēs ierīkojām mazākuma tautībām pat ģimnazijas uz labvēlīgākiem noteikumiem nekā paši sev (1933./34. mācības gadā latviešiem bija viena ģimnazija uz 25.363, bet minoritātēm caurmērā uz 12.283 iedzīvotājiem).

(Beigas 2. lpp.)

Šinī numura lasiet:

■ VAJADZĪGS ATBALSTS VĀCIJĀ PALICĒJIEM — Latviešu mācītāju konferences atziņumi Eslingenā . . 2. lpp.
■ TRĪS VALSTIS AIZMIRSTUĀS — Savdabīgi mūsu līdzstrādnieka vērojumi kādā Eiropas vienotāju iestādē . . 2. lpp.
■ SŪTNIS VAI PROVOKĀTORS? — Miklains viesis Rīgas departamenta direktora kabinetā un slepena Horinieka aiz aizkariem . . . . . 4 lpp.
■ „MŪS GRIBĒJA NOPIRKT AR CIGARETĒM . . ." — Kā amerikāņiem „neizdevās piemānīt" Gotvaldam uzticīgos čechus . . . . . 8. lpp

Vajadzīgs garīgs un materiāls atbalsts Vācijā palicējiem

Latvijas ev. lut. mācītāju konference Eslingenā

Archibīskapa prof. Dr. T. Grīnberga aicināti, Eslingenā bija sapulcējušies visi Vācijas rietumjoslās dzīvojošie mācītāji, lai nospraustu darbības plānu nākotnei. Konferenci ievadīja archibīskaps ar svētbrīdi, kurā aicināja mācītājus saglabāt stipras sirdis: „Stipras sirdis ir tās, kas uzticas Dieva vadībai, kas ir bagātas ticībā un lūgšanas spēkā un kas brunotas pret šaubām un kārdināšanām. Kristīgai pasaulei pēdējā laikā trūkst stipras sirds, jo neticība auguši lielumā. Tomēr vislielākais launums ir vienaldzība pret Dievu. Tikai Dieva žēlastība var sirdi darīt stipru."

Klusuma brīdī pieminēja tikko mirušo LWF eksekutīvās komitejas ģenerālsekretāru Dr. S. C. Maikfeldeju, ASV mirušo Lēdurgas-Turaidas draudzes mācītāju P. Zemīti un nezināmos apstākļos Latvijā mirušos Stūra-Zemītes draudzes mācītāju L. Rozi un Iķšķiles-Salaspils draudzes mācītāju E. Rubeni. Māc. E. Rozītis nolasīja viņu nekrologus.

Konferenci apsveica LWF amerikāņu joslas direktors māc. Stremke, norādot, ka viņa organizācija grib ne tikai dalīties ar latviešu mācītājiem bēgļu dažādo problēmu atrisināšanā, bet arī tiem sniegt palīdzīgu roku. LWF pārstāvis māc. J. Biks uzsvēra, ka ir pienācis laiks, kad dažādo Vācijas ev. lut. baznīcu locekļiem ir jāizveido visciešākā sadarbība savā starpā.

Prāv. Dr. V. Sanders sniedza pārskatu par Bavārijas apgabalu, kur vēl atrodas 3500 latviešu. To garīgā aprūpe uzdota 3 latviešu mācītājiem. Vērojama vispārēja tendence — izbeigt nometņu dzīvi, iesaistot bēgļus darbā un tos izmitinot darba vietās tuvumā. Bavārijas valdības nodoms ir celt Valkas nometnes tuvumā jaunu fabriku, kur nodarbinās tikai nometnes iemītniekus. Latvijas un Bavārijas ev. lut. baznīcas starpā ir parakstīts līgums, kas latviešu bēgļiem garantē garīgo aprūpi mātes valodā. Kur latviešu mācītāja trūkst, tur katrā laikā var griezties pie vietējā vācu mācītāja. Šādus līgumus Latvijas ev. lut. baznīcas virsvalde cer panākt arī ar citām vācu zemju baznīcām.

Māc. E. Rozītis sniedza pārskatu par Virtembergu-Bādeni un Heseni, kur pašreiz atrodas 1900 latviešu. Garīgās aprūpes darbs ir grūts, jo tautieši dzīvo ļoti izkaisīti. Lielākā vērība jāveltī slimo un cietumnieku aprūpei.

Par franču joslu, kur vēl atrodas 550 latviešu, referēja māc. A. Piebalgs. Tur ar LWF palīdzību izdara latviešu pamatīgu reģistrāciju, lai IRO darbībai izbeidzoties, tie būtu pilnīgi apzināti. Detingenā pie Urachas atrodas veco ļaužu mītne, kur izmitināti arī 40 latviešu.

Māc. E. Langem izceļojot par angļu joslas garīgās dzīves vadītāju izraudzīts māc. A. Abakuks, kas arī sniedza referātu. Angļu joslā vēl dzīvo 6000 latviešu, kurus aprūpē 4 mācītāji. Tiem čaklš palīgs ir stud. theol. Bērziņš, kas garīgo veldzi sniedz sardžu vienībām. Paredzēts uz angļu joslu darbā pārcelt arī māc. V. Sproģi.

Baznīcas virsvaldes loceklis K. Kalniņš referēja par LWF atbildīgo darbinieku konferenci Garmišā-Partenkirchenā. LWF turpinās emigrācijas darbu līdz tā nobeigumam. Tā paliks nomodā, lai Vācijā palikušos bēgļus novietotu cilvēcīgos apstākļos, un pētīs iespējas, kā nodrošināt tiem eksistenci. IRO izbeidzoties, Ludvigsburgas apkaimē 800 bēgļu paliek bez darba. IRO projektē iekārtot veco ļaužu mītni Neištatē pie Donavas. LWF studē jautājumu par Štefenfelsas pils iegūšanu pie Heilbronnas, lai tur novietotu ev. lut. bēgļus, kam vajadzīga palīdzība. LWF ieteic vairāk vērības veltīt mūsu jaunatnei, izveidojot ciešu sadarbību ar vācu baznīcas jaunatni. Vācu saimniecībā izvietotiem bēgļiem LWF organizē mājas darbus, lai tā uzlabotu viņu eksistences apstākļus. Vācu invalīdu pārskološanas centram (Herzogsägemühle) IRO piešķīrusi DM 400.000, ar ko paplašināt ēkas, lai tur varētu uzņemt arī 100 DP invalīdu.

Pēc māc. E. Rozīša referāta par LWF eksekutīvās komitejas darbu Ženēvā, konference izteica dziļu pateicību archibīskapam prof. Dr. T. Grīnbergam par viņa nenogurstošām ciņām un panākumiem Latvijas baznīcas un tautas labā. Nolēma pavairot Dziesmu grāmatu 5000 eksemplāros. Izbeidzoties nacionālajām skolām Vācijā, liela vērība tagad jāveltī svētdienas skolām, kur jāmāca ne tikai ticības mācība, bet arī nacionālie priekšmeti, lai latvju jaunatni saglabātu savai tautai.

Konferenci vadīja archibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs, un tā noritēja vislielākā vienprātībā. Kalpot saviem Vācijā palikušajiem tautiešiem bija mācītāju skaistākā iecere un apņēmība. Konferenci beidza archibīskaps ar lūgšanu un svētīšanu, pēc kam prāv. Dr. V. Sanders konferences dalībnieku vārdā svētīja mūsu baznīcas augsto ganu viņa lielajā un atbildības pilnajā darbā trimdā.

A. Liepiņš

Miris brīvības cīnītājs

Pēc ilgas slimošanas Heiligenhafenā, Vācijā, 6. oktobrī miris kapteinis Feliks Brūvelis. Aizgājēja iestājās 7. Siguldas kājn. pulkā tā formēšanas laikā 1919. g. 20. jūnijā un kopā ar pulku izstaigāja Latvijas atbrīvošanas cīņu gaitas. Miera laikā bija pulka saimniecības daļas darbvedis. Otrā pasaules karā cīnījies latviešu leģionā, gūdams nedziedināmu slimību, kas tagad viņu aizvedusi aizsaulē. Nelaikā bija apbalvots ar Triszvaigžņu un Viestura ordeni. Dienesta biedri viņu atceras kā allaž klusu un nosvērtu kolēģu, kura dzīve piederējusi pulkam. Vieglas smiltis svešajā zemē!

K.

PRAKTISKAIS PADOMNIEKS

1948. GADA ALGAS NODOKĻA ATMAKSA

Ar 1950. g. 24. marta likumu (Gesetz zur Durchführung der Einkommensteuerveranlagungen für die Veranlagungszeiträume vom 21. 6. 48 bis 31. 12. 48) un publicēts Bundesgesetzblatt 1950. g. Nr. 13, ir noteikta iespēja saņemt atpakaļ parastā algas nodokļa atmaksas kārtībā algas nodokli par 1948. gada otro pusi. Šī tiesība ir pārsniedzīgiem Rietumvācija no austrumu joslas, bēgļiem un iestības šīm abām grupām pielīdzinātām personām (Heimkehrer, Flüchtlinge oder ihnen gleichzustellende Personen). Šādu personu apjoms ierobežots ar to, ka atmaksu var saņemt, ja nodokļiem paklautā alga par laiku no 1948. g. 1. janv. līdz 21. jūn. nepārsniedz RM 1200—1500 resp. caurmērā apmēram RM 200 mēnesī.

Attiecīgā nodokļu pārvaldē saņemama veidlapa, kurai jāpievieno darba vietas apliecība. Apliecībā jābūt ierakstītai algai par laiku no 1948. g. 1. janv. līdz 1948. g. 21. jūn. reichsmarkās, bet no 1948. g. 21. jūn. līdz 1948. g. 31. dec. vācu markās (DM), līdz ar atzīmi par algas nodokļa lielumu 1948. g. otrā pusē, resp. pēc valūtas reformas. Kam ir, tiem jāpievieno „Flüchtlingsausweis" noraksts, bet kam tāda nav, jāiesniedz pierādījumi, ka ir IRO tiešiskā aizsardzībā un uzskatāms par bezdzimtenes ārzemnieku, sakarā ar jauno likumu par Rechtstellung der heimatlosen Ausländer, kas publicēts arī Latvijā. Bez tam jāuzdod dzīves vieta 1948. g. 10. oktobrī.

Kā arvien, arī šinī lietā radīsies grūtības, bet tās iepriekš paredzēt nevar. Man ir zināmi vairāki gadījumi, kad bij. karavīri, kas pievieno atlaišanas zīmes norakstu, naudu saņēmuši.

Mag. iur. J. Klucis

Daugavas Vanagu paskaidrojums

Sākarā ar savu izstāšanos no Latviešu nacionālās padomes Vācijā, Daugavas Vanagu organizācija paskaidro:

Daugavas Vanagu Rietumvācijas delegātu pilnsapulce š. g. 18. augustā atzina par pareizu organizācijas vadības nostāju latviešu trimdas organizāciju veidošanā, it sevišķi Latvijas atbrīvošanas komitejas Eiropas centra nodibināšanu Londonā, kas saskaņotu un vadītu mūsu politisko cīņu šai kontinentā. Tādu pat nostāju pieņēmusi arī mūsu organizācijas lielākā daļa — Daugavas Vanagu fonds Anglijā.

Latviešu nacionālās padomes prezidija izdarītā aptauja pie dažādu zemju latviešu organizācijām rādīja, ka visas šīs organizācijas atzīst vienotā latviešu centra nepieciešamību visā pasaulē, un tikai Francijas organizācijas atzina, ka par šādu organizāciju paturama Latviešu nacionālā padome. Bet vēlāk arī Francijas pārstāvji, piedaloties LAK Eiropas centra dibināšanas sanāksmē Londonā, pievienojās pēdējam.

Šo apstākļu gaismā Daugavas Vanagi LNP š. g. 23. sept. sēdē aizstāvēja rezolūciju, ka tās darbs nododams Latvijas atbrīvošanas komitejas Eiropas centram. Tā kā šī rezolūcija neieguva statūtos paredzēto 2/3 balsu vairākumu, bet par to izteicās vienkāršs vairākums delegātu, šo rezolūciju noraidīja.

Daugavas Vanagu organizācija atzina, ka tai nav iespējams reizē atbalstīt divus latviešu politiskās cīņas vadības organus Eiropā, ka šādu divu organu pastāvēšana lieka, un tādēļ izstājās no Latviešu nacionālās padomes.

Vilis Janums,
DV Rietumvācijas valdes priekšsēdis
Vilis Hāzners,
sekretārs

Miris bij. Saeimas deputāts Šļakans

Eslingenā 12. oktobrī miris Latviešu nacionālās padomes loceklis un bij. Saeimas deputāts Valdis Šļakans. Nelaikis bija jaunsaimnieku partijas darbinieks un tās pārstāvis Latvijas centrālajā padomē.

VĒSTULES REDAKCIJAI

VAI ROMĀNIEM VAR PIEŠĶIRT FAKTU MATERIĀLA TICAMĪBU?

Tāds jautājums rodas, lasot prof. E. Bleses rakstu Par mūsu tautas rakstura, jo tanī profesors uzskata P. Aigara romānā minēto latgaliešu puisi it kā par vēsturisku personu, kas, pēc viņa domām, pareizi raksturojis latgaliešu nihilistisko filozofiju. Man gan liekas, ka tāds Benedikts un viņa teiktie vārdi ir eksistējuši tikai P. Aigara fantazijā, un tāpēc jānožēlo, ka prof. E. Blese ar šādiem trausliem pierādījumiem ir sabojājis ticamību savam rakstam.

A. Cāune, Beļģijā

Sikās Lielbritānijas ziņas

Dievkalpojumi

Latviešu mieru draudze Londonā, prāv. E. Bergs, Holbornas Holy Trinity bazn., Reformācijas sv., 28. okt., pl. 17.

Ziemeļanglijas-Bradfordas draudze, māc. R. Āboliņš, Dārlingtonā, Coniscliffe metodistu bazn., Pļaujas sv. dievk. 21. okt., pl. 16; draudzes vakars baznīcas zālē. — Bradfordā, Lukasa bazn., Reformācijas sv., 28. okt., pl. 14. Kristīta: Inara Ērika. Laulāti: Modris Toža ar Irinu Āboliņu.

Mančesteras draudze, māc. P. Namgauds, Alsagerā, Excalibur ģimeņu nometnē, 21. okt., pl. 15; bērnu dievk. pl. 16. Mančesterā, Sv. Annas bazn., Reformācijas sv., 28. okt., pl. 15.

Rietumanglijas draudze, māc. R. Mužiks, Wiwellscombe nometnē, 20. okt., pl. 16. — Nuportā, St. John's Parish Hall, 21. okt., pl. 16. — Swansea, 27. okt. — Vestvelsas ģimeņu nometnē, 28. okt., pl. 15.30.

Skotijas draudze, māc. J. Sapiets, Edinburgā, Lochend bazn., 27. okt., pl. 17. — Karlailē, St. Cuthbert's bazn., 28. okt., pl. 15. — Kilderas mežinieku nometnē, 4. nov.

Katoļu dievkalpojums 21. okt., pl. 12, sv. Misa St. OsburgR.-katoļu baznīcā, Hill Street, Coventry. Pēc dievkalpojuma St. Osburg draudzes zālē tējas galds un priekšasījums sakarā ar LKBL 4. gada dienu. Pl. 17 St. Trinity zālē teātra viesizrāde R. Baumaņa Pazudušais dēls. Svētdien, 21. okt., pl. 12, sv. Misa St. Joseph bazn., Midland Road, Bedfordā, Beds., 28. okt., pl. 12 sv. Misa St. Cuthbert R.-katoļu bazn., Wilmer Road, Bradfordā.

Citi sarīkojumi

LBL literārs vakars Draudzes mājā 55, Hans Road, London S. W. 3, 20. okt., pl. 19. Lasīs rakstnieks V. Dambergs par tēmatu „Māksla tautai un māksla slavai".

Anglijas latviešu meistarsacīkstes un Leedsas LSK ceļojošā vairoga svaru celšanā izcīņa 20. okt., pl. 17, St. Patrick Hall Jaunatnes kluba telpās, New York Road, Leeds 9.

Var pieteikties Ingolštates arodkursos

Ingolštates arodskolas (Berufsschule) arodapmācības kursos var pieteikties Bavārijā dzīvojošie DP, kam ir IRO identifikācijas karte. Nākošo kursu sākums 5. novembrī. Lūgumi jāiesniedz vietējai vācu labklājības organizācijai. Paredzēti kursi kalējiem, virpotājiem, melderiem, metinātājiem (el. un autog.), automechaniķiem, autoelektriķiem, elektromechaniķiem, radio mechaniķiem, mūrniekiem, apmetējiem, namdariem, galdniekiem, techn. zīmētājiem, mašīnrakstītājiem, šuvējām, drēbniekiem, kurpniekiem uc.

Trīs valstis... aizmirsušās

VIENU GAN VĒL VARĒTU IERAKSTĪT...

Kādā Eiropas federālistu Ūnijas brošūrā minēta, ka šīs politiskās cīņas apvienības cēlojošā izstāde apmeklēs 65 Rietumvācijas pilsētas. Tādēļ bija pārsteigums ieraudzīt šo izstādi Bavārijas mazpilsētā Murnavā, jo Rietumvācijā taču lielpilsētu vien ir vairāk nekā 65.

Izstādes telpā gaistopu tikai divi apmeklētājus: kādu vecāku vīru un ap 16 g. v. zēnu. Pirmais izstādes diagrammas un plakātus apstaigā viens, bet zēnu pavada kāds izstādes darbinieks un sniedz tam paskaidrojumus, kas, šķiet, pārāk gudri zēna vecumam un jauniņo apmeklētāju redzami garlaiko.

10 minūšu laikā esmu redzējis visu izstādi, — tās kopiespaids bāls. Telpas vidū uzstādīta liela Eiropas un Āzijas karte, kur katrā valstī iezīmētas viena vai vairākas cilvēku figūras, kas nacionālos tērpos vai citādi raksturo attiecīgās zemes ļaudis. Apzīmētas arī valstu robežas, bet Baltijas valstu nav, — ir tikai Pad. savienība. Baltijas valstu telpai tuvākā cilvēka figūra ir kāds krievs ar balalaiku pie Ļeņingradas un druskuiā lāk — „kazačoka" lēcējs Minskas tuvumā. Uz kāda finiera gabala izstādes ieejas tuvumā sarakstītas valstis, kas tagad atrodas Maskavas iespaidā. Arī tur nav Baltijas valstu. Vai izstādes rīkotāji Baltijas valstis norakstījuši zaudējumos, vai arī tie nezina, ka tādas pastāvējušas? Lai kāda šo būtu atbilde, Baltijas tautu bēglis izstādē jūtas rūgti vilies.

Pie izstādes ieejas grāmatu un brošūru galds. Ieejot pagāju tam garām netraucēts, bet izejot mani aizturēja kāds vecāks kungs, lūdz nopirkt kādu brošūru un apjautājas, kā patīcis.

„Nepatika," atbildu, varbūt drusku par asu. Kungu tas redzami pārsteidza un viņš jautā: „Kādēļ?"

Atbildu, ka esmu latvietis un dzīvoju māju, ka latviešu tauta pierādījusi, ka tā cienīga piederēt pie Vakareiropas, ka Latvija, tāpat pārējās Baltijas valstis pelnījušas, ka tās neaizmirst, ka saprot traģisko likteni un visiem līdzjūtīgiem pauž to tiem, kam tas nav vēl skaidri zināms. Kāpēc nav redzamas Baltijas valstu robežas, un kāpēc tās nav minētas Pad. savienības okupēto valstu sarakstā?

Kungs taisnojas: ja tā notiek, tad ne ar jaunu nodomu. Viņš gluži labi saprotot, ka latvieši ir kultūras tauta un tapēc būtu saprotamāk, ja uz karte un komūnistu okupēto valstu sarakstā trūktu Albānijas, kur kultūra esot maz. Bet izstāde esot veidota steigā, un tad nu tā iznācis... Kungs pieiet pie bijušo brīvo Eiropas valstu saraksta un rāda: „Lūk, starp Albāniju un Bulgāriju ir drusku lielāka telpa, — te mēs ierakstīsim Latviju vārdu."

„Un kur Igaunijas un Lietuvas?" jautāju.

„Jā, vairāk brīvas vietās gan nav..." skan atbilde. „Bet jūs jau esat latvietis."

Aizejot man rūgti jāpasmaida. Jā, es esmu latvietis. Bet, ja pirms manis izstādi būtu apmeklējis kāds igaunis vai lietuvietis un teicis to pāri ko es, tad Eiropas federālistu Ūnijas cēlojošās izstādes kungs būtu tam atsolījis ierakstīt starp Albāniju un Bulgāriju Igaunijas vai Lietuvas vārdu.

Tagad ierakstīs Latvijas... Netiks. Un ja arī, — vai uzzīmēs uz lielās kartes arī Baltijas valstu robežas, Eiropas ģeogrāfijas un vēstures ziņā cīgāki zinātāji nedomātu, ka Baltijas telpa un tautas ģeografiski, vēsturiski un etnografiski iederas tanī valstī, kuras raksturo balalaikas strinkšķinātājs „kazačoka" lēcējs?

No Murnavas Eiropas federālistu Ūnijas cēlojošā izstāde „Eiropa sauc" aizbrauca tāda pat, kāda atbrauca, — nelespaidīga un nepareiza, kā sliktas plakāts.

Ra.

Kultūras autonomija

(Pārnesums no 1. lpp.)

Pārpratumu novēršanai gan mums jāatzīst, ka ir formāla starpība starp minoritātēm un bezdzimtenes ļaudīm. Pirmie ir tās pašas zemes pavalstnieki, otri tādi nav. Mēs, Vācijā esošie latvieši, nesastādām minoritāti šī jēdziena juridiskajā nozīmē, nedz arī uz mums attiecināti kādi minoritāšu likumi vai konvencijas. Tomēr, ja mēs atgādinām dažādo pieeju saskarsmē ar citu tautību ļaudīm, tad darām to tādēļ, ka esam sapratuši citu tautas locekļu vajadzības un tās atbalstījuši tīra humānisma vārdā. To izteica visai spilgti bij. Latvijas izglītības ministrs prof. E. Ziemelis savā atbildes runā mūsu zemes minoritātēm skolu autonomijas desmit gadu pastāvēšanas jubilejā, teikdams, ka mēs, latvieši, zinām, ko nozīmē mācīties svešā skolā, jo to esam paši pie sevis izjutuši. Šo skolu autonomijas likumu tādēļ neesam devuši, lai lepotos citu tautu priekšā, bet gan, lai neaizkavētu citu tautu bērnu attīstību. Pieraduši pie šādas pieejas, mēs tagad brīnāmies, ka lielajām tautām ir citi principi, un vēl jo vairāk, — ka tiem rūp trimdā esošo politisko bēgļu asimilācija.

Ar atzinību lai tomēr minam Lejassaksijas iekšlietu un izglītības pārvaldes, kās apsver iespēju baltiešu sapulcināšanai lielākos centros, kas arī atvieglotu mūsu izglītības un kultūras centienus. Tām par labu jāpiebilst, ka mums nav patīkama turklāt mūsu cilvēku sajaukšana ar slavu tautu piederīgajiem, kam ir cita mentalitāte un citi dzīves paradumi.

Sava nelielā skaita dēļ mēs neesam nekāda liela problēma Rietumvācijas iestādēm. No vienas puses tas nozīmē, ka nevēram prasīt, lai ar mūsu vajadzībām pārāk daudz nodarbotos, bet no otras puses tas norāda, ka no mums kā sveša tautības elementa nav ko baidīties. Ja Bonnas iestādes tomēr būtu no savas puses izrādījušas interesi kādreiz apspriest pie viena galda mūsu nelielās vajadzības, mēs tām būtu bijuši pateicīgi. Līdz šim mēs esam atradušies tikai aizbildstamo stāvoklī. 25. aprīļa likuma deklarātīvie principi arī mums sola maz, ja tiem nedod konkrētu saturu. Apstājoties šoreiz kaut tikai pie skolu lietām, jāpasvītro, ka mums nedod neko šī likuma 14. § 3. sadaļa, kur runāts par privātu skolu ierīkošanas iespējām, ja mums viscauri norādīts, ka šīs skolas nesaņems nekādas subsidijas. Ievērojot to, ka pēdējās izpilda likumā paredzēto prasību par obligāto skolu apmeklēšanas pienākumu, tām gan būtu tiesība uz šādām subsidijām, jo to dara ar vācu tautības skolām, kā to ziņo tikko telegrafa aģentūras, jugoslavi un citu zemju izglītības pārvaldes.

Mēs patiesi būtu priecīgi, iegūdami kultūras autonomiju Vācijā, pat tikai skolu autonomija nozīmētu mums ļoti daudz, bet pašreizējais stāvoklis rāda, ka līdz šim augstsirdības un citu tautu saprašanās attīstības posmam vēl ejams labs ceļa gabals. Mēs nekad neesam apšaubījuši Vācijas kanclera labo gribu Eiropas tautu solidaritātei, kādēļ gribam ticēt, ka viņa atbilde mūsu Amerikas tautiešu iesniegumam sola jaunu pieeju mūsu vajadzību izpratnei.

Londonas Dziesmu dienas devušas 243 märc. atlikuma

Londonas Dziesmu dienu organizācijas komiteja un rīcības komitejas savā pēdējā sēdē pieņēma norēķinu par dziesmu svētku sarīkojumu un pieņēmumiem un izdevumiem. Par rīcības komitejas darbību ziņoja A. Jurums, bet par organizācijas komitejas — A. Mauriņš. Dziesmu dienu sarīkojumos no 27.—30. jūlijam kopā ieņemtas 2471/12/1 märc., bet izdotas 2227/16/8. Atlikums 243/15/5 märc. Visvairāk ieņemts no kopkoru koncerta — 986/6/11 märc., no savienīgiem vakariem 631/5/5 märc. Atlikumu izmaksās korīem, kā arī nākamo Dziesmu dienu priekšdarbu veikšanai. Nākamos Dziesmu svētkus padomā rīkot 1953. g. Sanāksmē pieņēma arī Dziesmu dienu organizācijas komitejas statūtus. Komitejā būs 7 locekļi: 4 koru diriģenti, 1 koru pārstāvis un pa vienam DV un LB delegātam. No diriģentiem komitejā ievēlēti Baštiks, Jērums, Zuika un Vītols, no korīem — Pommers, organizācijas savus pārstāvjus izraudzīs vēlāk. Revīzijas komisijā ievēlēti Ampermanis, Bukovskis un Purvs.

—ss

Zeme, kuŗai ceļotāji samaksā desmito daļu izdevumu

VĒSTULE LATVIJAI NO AUSTRIJAS

Cilvēks sevī slēpj dažādes kāres, bet zinkāre ir viena no spēcīgākām. Pateicoties tai, esām visas malu malas izokšķerējuši un izložņājuši. Stāsta gan arī, ka mūslaiku cilvēki jau sen esot atmetuši savu senču paražas — apkārt klejot, staiguļu tautas esot vairs visai maz sastopamas. Redzot lovasar svešo tautu klejotāju barus, gribas apgalvot pretējo, ka vairums laužu arvien vēl labprāt klejotu, ja vien pajumtes devēji nerakstītu dārgos rēķinus un cilvēces verdzības sargs — maizes klaips — tos nesaistītu noteiktās vietās.

Austrija, kas apveltīta daudziem dabas skaistumiem un kuŗai tūkstošgadīgā laika straume sanesusi un atdājusi cilvēku roku un gara ražotas mantas un bagātīgus vēsturisku atmiņu un piemiņu krājumus, manāmi izvirzās Eiropas tūrisma zemju priekšgalā. Pagājušā gadā Austrijai tūrisms devis 15 milj. dolaru, ar tiem segta desmitā daļa valsts izdevumu.

Lai pievilktu svešniekus, austrieši tad arī ar lielu aizrautību, netaupot enerģiju un līdzekļus, spodrina veco greznību, cel pārdroši modernas un reprezentātīvas viesnīcas, auto garāžas un sagādā visādas citas ērtības ārzemju viesiem. Šogad atrakciju sagāde viesiem bija tiešām pārbagāta. Bez slavenajām tradicionālām svētku spēlēm Zalcburgā, jāmin arī pirms nedaudz gadiem Bregencā noorganizētās svētku spēles ar asprātīgo izdomu skatuvi izbūvēt Bodenes ezerā. Bregencas svētku spēles gadu pēc gada ieguva lielāku piekrišanu.

Zalcburgā viesojās izcili mākslinieki: Furtvenglers, Stokovskis, jaunais Čiles tenors Ramons Vinajs, kuram parego spožu karjēru, un daudz citu. Tad rūpniecības izstādes Dornbirnā un Insbrukā. Skautu džamboreja Bad Išlā. Liekas, ka Austrijā nav nevienas daudz maz apdzīvotākas vietas, kuŗa palikusi bez kāda sarīkojuma. Tautu tērpu skates ikkatrā miestiņā, modes revijas lielākos centros, elegances konkursi lielpilsētās. Kur nu vēl veclaiku un jaunlaiku ugunsdzēsēju un drošības sargu parādes un gājieni ar fantastiskiem mundieriem un ieročiem. Priekšlasījumi, kongresi, veclaiku mūzikas instrumentu koncerti. Svinīgais Mocarta zelta medaļas pasniegšanas akts prezidentam Trumenam Klesheimas pilī. Medaļu ar attiecīgo diplomu nodeva augstajam ASV komisāram Donelijam ar lūgumu nodot prezidentam. Šeit publikai sagādāja daudz interesantu momentu amerikāņu organizētā viesu pieņemšana. Jo cienīgāks viesis, jo skaļāke auto durvju aizvēršanas klaudziens.

Ievērības cienīga bija arī Austrijas pazīstamā rakstnieka Adalberta Štiftera uc. kultūrālo apvienību sarīkotā Vasaras nakts sapņu balle tai pašā Klesheimas pilī. Stingrākie kritiķi gan piezīmēja, ka daži kungi sambo un kniterkaša krekļos sēdējuši starp viselegantākās vakartualetēs tērptām dāmām.

Zalcburgas tautas izpriecas tirdziņu Dult šogad atklāja pēc stingri ievērotām veclaiku paražām un noteikumiem. Tur bija daudz ko redzēt un dzirdēt. Katrs varēja izpriecāties pēc patikas un vēlēšanās un nopirkt visu, ko sirds vēlas un maks atļauj. Pārdevēju piedāvājumi bijuši visai vilinoši: kas pērk 3 paciņas skujamo asmeņu, saņem piedevām vienu pildāmspalvu, utt. Tirdziņa otrā galā skandināja „lendlerus", polkas un sambas. Divās dienās šo tautas iemīļoto tirdziņu apmeklēja 22.000 personu.

Šogad Austrija savu pūra lādi plaši atvērusi un parādījusi, kas vien tai rādāms. Pat īstu streiku ārzemju viesiem sezonas viskarstākā brīdī nodemonstrēja Zalcburgas veikalu pārdevējas un pārdevēji. Zalcburgā visi veikali vairākas dienas bija slēgti, un paši zalcburgieši jutās pārsteigti, ka Zalcburgā tik daudz pārdevēju, — visas peldētavas un ielas tajās dienās bija pārpildītas. Daži ārzemnieki par streiku maz uztraucās un jutās tikpat kā mājās...

Ārpus programmas Insbrukai atrakciju sagādāja 1500 Francijas un Anglijas komūnistiskās jaunatnes ceļotāju uz Austrumberlīni. Amerikāņi viņiem neatļāva šķērsot savas joslas robežu. Vairāk nekā nedēļu šos laudis sašutuši un izmisuši pār velti ēdināja pilsētas tēvi. Nebija nevienas varas, kas piespiestu viņus atstāt Insbruku. Daļai caur Itāliju izdevās iekļūt angļu joslā un no turienes saņiegt Austrumberlīni.

Visnepatīkamākā situācijā augusta beigās nokļuva viesnīcas, kas nezināja, kā tikt galā ar ārzemju viesiem, kuŗi ārzemju ceļotāju birojos iegādājušies abonentu kartes ar gaļas ēdieniem visai nedēļai, jo strīdiņu uzsāka zemnieki ar gaļas tirgotājiem. Bijis jāizlīdzās ar „la soupe maigre de Vienne". Gaļas strīdi bija visai dedzīgi, jo kā gan citādi varētu izskaidrot gadījumu Straubingā, kur policija pēc omulīgajiem tautas svētkiem atrada pamestu dzīvu bulli un ilgāku laiku vietējos laikrakstos bija ievietots sludinājums: „Kas pazaudējis bulli? Īpašnieku lūdz steidzami pieteikties."

Neskatoties uz šīm sīkām klizmām, tūristu šogad bija saradies daudz no visām pasaules valstīm. Tie galditākie arvien vēl ir vācieši, jo tie apmeklē netikvien lielceļu krodziņus, bet atrod arī visvientuļākos apvidus, un no viņu tēriņiem kaut kas atlēc arī nomaļniekiem. Šogad vācu tūristu bija tikai 12 proc., kamēr normālos laikos bijis ap 26 proc. Apgrūtinātā atļauju dabūšana Vācijā tiem liedza ierasties Austrijā.

Tirgotāji sūdzējās, ka tūristi esot kļuvuši visai taupīgi. Pērkot tikai praktiskas lietas. Piemiņas lietām esot pavisam maz pircēju. Šovasar vislabākie pircēji bijuši skauti. Tā Zalcburgā ASV skauti izpirkuši visus Omegas pulksteņus un indieši fotoaparātus. Arī citu zemju skauti ar iepirkumiem un patēriņiem neesot skopojušies.

Nomanāma arī cita veida taupība. Viesnīcu īpašniekiem galvas sāpes sagādā tie, kas šeit ierodas ar savām „gulamistabām", — auto ar speciāli iekārtotu piekabamo gulēšanai. Viņiem nepatik arī tie tūristi, kas pārnakšņo teltīs.

Lai gan sezonas beigās Austrijas tūrisms uzrāda apmeklētāju rekorda skaitu, tomēr vēl nav zināms, vai pēcšņās dārdzības dēļ materiālie panākumi būs attaisnojuši cerēto.

Arnolds Plūme

18. novembrī sāks skanēt Latvijas Balss

Ar sūtņa J. Feldmana un ALA priekšsēža prof. P. Lejiņa runām 6. oktobrī sākās Amerikas Balss otrās programmas raidījumi Latvijai. Šai dienā Ņujorkā notika latviešu konsultātīvās kopas un ALA centrālās valdes kopsēde sūtņa J. Feldmana vadībā. Sūtnis sniedza pārskatu par abu ASV latviešu augstāko institūtu noorganizēšanu un darbības uzdevumiem, aicinot visus patiesā nacionālā vienībā veltīt savus labākos darbus Latvijas brīvības atgūšanai.

Konsultātīvās kopas jaunais priekšsēdis V. Māsēns referēja par kopas uzdevumiem un līdzšinējo darbību. Kopas uzdevums ir Latvijas atbrīvošanas sekmēšana un padomu došana Brīvās Eiropas komitejai. Kopa vāc autentisku informāciju, izvērtē un izlieto to, uzturot sakarus ar latviešu trimdas darbiniekiem un apvienībām visā pasaulē, kā arī ar pārējo apspiesto tautu pārstāvjiem, sevišķi baltiešiem.

Cerams, ka 18. novembrī Ņujorkā raidījumus latviešu valodā uzsāks Latvijas Balss, kas blakus Amerikas Balss divi raidījumiem sniegs mūsu apspiestajiem tautiešiem informāciju par pasaules notikumiem un brīvībā esošo latviešu ciņu un darbu savas tautas labākai nākotnei. Visu apspiesto nāciju kopējā Baltajā grāmatā kopa gatavo Latvijas nodaļu par deportācijām mūsu zemē. Šo grāmatu pasniegs Parīzē sanākošās UN pilnsapulces locekļiem. Izstrādā arī iesniegumu par vergu darba nometnēm. Brīvās Eiropas komitejas vajadzībām sagatavo pārskatu par Latvijas valsts stāvokli uz 1940. g. 17. jūniju. Kopa pētī iespējas novietot darbā savā profesijā latviešu zinātniekus un rūpējas par latviešu jaunatnes izglītošanu universitātēs, lai sagatavotu darbiniekus atbrīvotajai Latvijai.

ALA priekšsēdis prof. P. Lejiņš sniedza pārskatu par šīs organizācijas darbību, kas iet plašumā un dziļumā, apsolot cieši sadarboties ar latviešu konsultātīvo kopu. Sēdes dalībnieki vienojās rīkot regulāras kopsēdes.

V. L.

Saruna ar Ņufaundlendas izveidotājiem

Dr. A. Valdmanis, kas pavadīja Ņufaundlendas ministru prezidentu viņa Eiropas braucienā, pag. svētdien no Londonas izlidoja atpakaļ uz savu darba vietu. Pirms Eiropas atstāšanas viņam bija saruna ar mūsu Londonas līdzstrādnieku.

Latviešu trimdas iekšējās dzīves vērtēšanā Dr. A. Valdmanis ir visai atturīgs, aprobežodamies ar piezīmi, ka daudz križu vēl priekšā. Jautājumā par Lielbritānijas latviešu izceļošanu uz Kanadu, kā arī darba un dzīves iespēju rašanu Ņufaundlendā viņš norāda, ka starp Kanadu un tās jauno sastāvdaļu Ņufaundlendu algu un dzīves standarta ziņā nav lielas starpības. Taču kustības un darba maiņas iespējas tur mazākas nekā Kanadā, jo rūpniecība vēl maz attīstīta. Katram iecelotājam Ņufaundlendā jāievēro, ka valsts nesniedz nekādu palīdzību, bet katram jātiek uz augšu saviem spēkiem. Citiem vārdiem — „labi iesākt" var tikai tāds, kam līdzi zināms kapitāls, citādi jārēķinās ar ārkārtīgi grūtiem sākuma gadiem.

Uz jautājumu, vai nākotnē latviešiem dzīves uzsākšana Ņufaundlendā varētu kļūt vieglāka, Dr. A. Valdmanis izsakās, ka viņam gan ir daži plāni, bet tuvāk par tiem vēl pāragri runāt. Ļoti labas izredzes Ņufaundlendā ir lauksaimniecībai, lopkopībai, dārzsaimniecības kultūrām uc., ja vien būtu cilvēki un nauda. Īsta paradīze tur ir medniekiem un makšķerniekiem. Patlaban šai zemē mīt ap 100 latviešu ģimeņu, kas ar dzīvi visai apmierinātas.

Sarunā, kas notiek Savojas viesnīcā, īsu laiku piedalās arī Ņufaundlendas ministru prezidents Smolvuds. Šim kalsnajam pusmūža vīram, šķiet, netrūkst enerģijas, lai savu patlaban „tukšo un neiztaisīto" zemi pārvērstu laimīgā stūrītī. Še Dr. A. Valdmanis ir ne vien viņa darba, bet arī ideju biedrs un īstenotājs. Par latviešiem ministru prezidents ir labās domās. Kad parlamenta opozicija viņam uzstādījusi jautājumu par latviešiem (vai tie neizspiedīšot vietējos uti.), viņš vispār nav atbildējis, motivēdams atteikšanos ar to, ka šādi jautājumi nav valsts interesēs.

V. Sk.

Miris Dr. S. C. Maiklfelders

30. septembrī 62 g. vecumā ASV miris Luterāņu pasaules federācijas (LWF) ģenerālsekretārs Dr. S. C. Maiklfelders (Michelfelder). Nelaiks dzimis 1889. g. 27. oktobrī Nuvasingtonā, Ohaijo. Pēc teoloģijas studiju beigšanas Kolumbijas universitātē Maiklfelders strādā par mācītāju Pensilvēnijā. Viņš aktīvi līdzdarbojas arī vairākās baznīcas organizācijās, sevišķu vērību veltot iekšējās misijas darbam. 1945. g. ASV luterāņu baznīcu nacionālā padome Maiklfelderu deleģē uz Ženēvu par savu pārstāvi Oikumēniskajā padomē. Ženēvā Dr. Maiklfelders nodibina bēgļu aprūpes nodaļu, kas aprūpē miljoniem otrā pasaules kara upuru. Gadu vēlāk Luterāņu vispasaules konvents viņu ieceļ par eksekutīvsekretāru. Dr. Maiklfeldera vadībā 1947. g. Lundā (Zviedrijā) sasauc Luterāņu baznīcas vispasaules sanāksmi, kuŗā nodibina Luterāņu pasaules federāciju, Dr. Maiklfelderu izraugot par eksekutīvās komitejas sekretāru. 1949. g. Minsteres universitāte par nopelniem baznīcas labā viņam piešķir Dr. theol. honoris causa gradu.

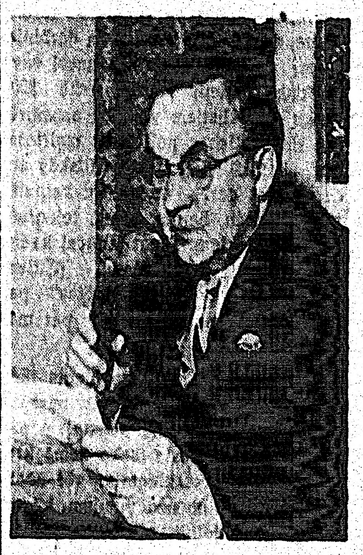

Dr. S. C. Maiklfelders bija ļoti aktīva un nenoguris pildīja uzticēto nozīmīgo darbu, apceļodams arī visus kontinentus. Būdams personīgi pazīstams ar mūsu archibīskapu no Latvijas brīvības laikiem, Maiklfelders arvien centās saprast un sapratu mūsu baznīcas centienus, prasības un vajadzības. Ar Dr. Maiklfeldera nāvi esam zaudējuši labu draugu un krietnu baznīcas darbinieku.

Mīļš paldies aizgājējam par labo un atsaucīgo sirdi, ko viņš parādījis bēgļiem un ļaudīm bez mājas un dzimtenes. Lai salda dusa dzimtās zemes klēpī!

E. R.

Nolemta regulāra trūkumcietēju aprūpe

Amerikas latviešu apvienības centrālās valdes sēdē Ņujorkā, kur piedalījās arī sūtnis J. Feldmans, Latvijas ev. lut. baznīcas archibīskapa vietnieks ASV prāv. Kullītis un baznīcas pārvaldes priekšsēdis zvēr. adv. P. Eglītis, pēdējais ziņoja, ka, pretēji ASV luterāņu baznīcas vadītāju solījumiem, amerikāņu draudzes arvien vēl cenšas asimilēt latviešus. ALA atzina, ka nepieciešama pašu latviešu lielāka aktīvitāte savu draudžu dibināšanā, kam iepriekšējas atļaujas nav vajadzīgas. Mūsu tautiešiem jābūt gataviem nest lielākus materiālus upurus savu draudžu labā. Ar īpašu delegāciju ALA iesniegs memorandu ASV baznīcu augstākai vadībai latviešu draudžu lietā.

Pēc jaunā aprūpes biroja vadītāja A. Līdača referāta noteica, ka biroja pienākumos ietelp materiāla palīdzība trūkumcietējiem ārpus ASV, sevišķi Austrijā un Vācijā, kā arī ASV dzīvojošiem tautiešiem. Šai aprūpei jābūt regulārai un sistēmatiskai, iekārtojot pilnīgu kartotēku pabalstu saņēmējiem un devējiem, kā arī rūpējoties par visu aprūpes organizāciju darba saskaņošanu. Reizē ar to jārada stabili ienākumi pabalstu piešķiršanai. Aprūpes birojs gādās arī par invalīdu aprūpi un protezēm, tāpat sniegs informāciju par profesijām un darba iespējām, veicinot tautiešu pārcelšanos no darba un dzīves ziņā sliktākām vietām uz izdevīgākām. Sūtnis J. Feldmans ziņoja, ka sūtniecība piešķir ALA valdei 100 dolaru mēnesī aprūpes biroja darba sekmēšanai.

A. Bērziņš sniedza pārskatu par informācijas biroja darbības noorganizēšanu. Biedru vajadzībām izdos rotētu biletenu par ALA darbību. Informācijas biletena angļu valodā 2. numurs iznāks 18. novembrī. Par kultūras biroja darbību ziņoja E. Freivalds. Izdotas latviešu skolu programmas. Vēl izdos ievadu latviešu gramatikā, kā arī mapi par 5 mūsu ievērojamākiem mākslinieķiem — jubilāriem, ienākumus ieskaitot mākslinieku atbalstīšanas fondā. Ņujorkā jau sākusi darbu ALA tautas augstskola prof. P. Starca vadībā. Tādas dibinās arī Filadelfijā (to uzturēs DV apvienība), Bostonā un Čikagā. Nodomāts radīt latviešu teātra drauga biedrību, kas sagādātu līdzekļus pastāvīga teātra darbībai trimdā.

V. L.

Bēgļi, propaganda un...

(Turpinājums no 1. lpp.)

jas, Francijas, Rietumvācijas, Izraelas, Itālijas, Šveices, Turcijas, Anglijas, ASV, Venecuēlas un Vatikāna pārstāvji. Domājams, ka ASV kandidāts bēgļu augstā komisāra postenim bijis IRO ģenerāldirektors Kingslejs, bet ar angļu atbalstu reālizēta holandieša Van Heuvena-Goedharta kandidatūra. Cik spriežams, pēdējais cenšas visiem spēkiem aizstāvēt bēgļu intereses, bet raksturīgi, ka viņš kādā vēstījumā piemin simtiem tūkstošu cilvēku, kas Hitlera režīma dēļ kļuvuši par bēgļiem un tādi esot arī vēl šodien, bet tomēr ne ar vārdu nepiemin komūnistu režīmu.

Ja arī izdotos reālizēt kādus no plāniem par Eiropas emigrācijas finansēšanu, nav domājams, ka tie atvērtu plašākas izceļošanas iespējas tiem, kam tas nav izdevies ar IRO palīdzību, jo izceļošanas zemju prasības veselības ziņā jau neķīlās mīkstākas. Runa varētu būt vienīgi par tiem, kuŗus IRO noraidījusi tādu apstākļu dēļ, kādus iecelotāju zemes varbūt vēlāk vairs neuzskatītu par šķērsli vīzas izsniegšanai. Ar šīm problēmām, kā zināms, nodarbojas arī speciāla konference Neopolē. Oktobra beigās paredzēta IRO ģenerālpadomes pēdējā sesija, kas arī izstrādās ziņojumu UN kopsapulcei par pašreizējo bēgļu emigrācijas stāvokli. Pārrunājot bēgļu problēmas, Ēģiptes delegāts norādīja uz 800.000 arabu bēgļiem no Palestīnas, kinieši arvien atgādināja Tālo austrumu bēgļus. Pakistanas delegāts aizrādīja, ka tai īsā laikā bijis jāuzņem 6 milj. bēgļu no Indijas, bet Indijas pārstāvis savukārt konstatēja, ka viņiem jārūpējas par 10 milj. bēgļu no Pakistanas. UN ģenerālaģents Korejas jaunuzbūvē, IRO ģenerāldirektors Kingslejs atkal norādīja uz tur valdošo postu. Visu šo jautājumu kompleksā Eiropas daļēji jau izkārtotās bēgļu problēmas no šo Āreiropas valstu pārstāvju viedokļa likās pat nenozīmīgas.

Daudz debašu un savstarpēju pārmetumu austrumu un rietumu pārstāvji viens otram veltīja jautājumos par informācijas brīvību un cilvēka tiesību konvenciju. Cilvēku tiesību komisija šī gada aprīlī un maijā Ženēvā 50 sēdēs tomēr nav paspējusi konvencijas projektu izstrādāt, un tai uzdeva darbu turpināt. Speciāla komisija slēgtā sēdē noklausījās žīdu organizāciju konsultātīvās padomes ziņojumu par cilvēka tiesību pārkāpšanu Ungārijā. Budapeštas deportācijas draudot iznīcināt šīs pilsētas žīdu iedzīvotājus, jo no apmēram 25.000 evakuētiem pāri par 40 proc. esot žīdi. Evakuēšana notiekot ārkārtīgi smagos apstākļos, un pastāvot bažas, ka daļu evakuēto deportēšot uz Pad. savienību. Vispār pēdējā laika ziņas, ka padomju varas sfairā arī žīdiem sākušās nedienas, var ietekmēt tādas brīvās pasaules noteicējas aprindas, kuŗas līdz šim nespēja iekustināt gadiem ilgas citu tautu ciešanas.

Vērojot divu mēnešu ilgās debates Ženēvā, varēja redzēt, cik aplam ir komūnistu pārstāvjiem pierakstīt diezin kādas diplomātiskas spējas. Notika vienīgi stereotipo frežu nepārtraukta malšana un atkārtošana. Tā arī austrumniekiem neiznāca nekāda krietnā propaganda, klausītāju publikas solos dažkārt bija tikpat kā nemaz, arī vietējā prese ierobežojās ar nedaudzām, bieži vien ironizējošām rindiņām. Austrumu delegāti Ženēvā tikai lieku reizi nodemonstrēja savu īsto „klasi".

A. Skrebers

LATVIEŠI EIROPĀ...

★ Vilhelmsburgas un Ēzelsbergas nometnes latviešus apciemoja archibīskaps prof. T. Grīnbergs un nometnes vācu bērnu skolas telpās vadīja dievkalpojumu un dievgaldu. Pēc tam archibīskaps apmeklēja tautiešus Ulmas pilsētas slimnīcā.

★ Libekā un apkārtnē dzīvojošiem latviešiem juridiskus padomus sniedz zvēr. adv. un IRO tieslietu padomnieks K. Ticmanis, Lübeck, Vorwerkerstr. 103, Haus 6, Wohn. 68.

★ Eslingenas DV nodaļā pašreiz pāri par 60 biedru, visi pēdējā kara invalīdi. Pēdējā biedru vakarā S. Pudānas referēja par DV delegātu pilnsapulces Augustdorfā lēmumiem un karavīru stāju.

... UN AIZJŪRA

★ Amerikas Latviešu tautiskās savienības Bostonā gada sapulcē biedrības priekšnieks un sekciju vadītāji sniedza plašu pārskatu. Daudzi iecerētie darbi kultūras un palīdzības laukā paveikti, bet vēl atlicis daudz ko darīt. Pēdējā laikā lielas pūles un līdzekļi ziedoti latviešu biedrības nama iegādei Bostonā. Dāmu komitejas Krūzes vadībā savākusi drēbes un produktus mūsu trūkumcietējiem un slimajiem tautiešiem Vācijā. ALTS valdē nākamam darbības gadam ievēlēti Dr. A. Grīnups (priekšnieks), J. Kaucis, A. Cīrule, A. Cirulis, V. Eglītis, A. Pinkulis, J. Austrums, Ekmanis un Saule, bet revīzijas komisijā A. Druva, J. Galiņš un A. Galītis.

Ko dzirdam Latvijā

Balbuckijs forsē Latvijas mežu izciršanu

MILZU DARBS AR BĒDĪGIEM REZULTĀTIEM

Rīgā notika komūnistu partijas centrālkomitejas 9. plēnums, kur bija divi darba kārtības punkti — inteligences komūnistiskā audzināšana un lopkopības attīstības plāns. Referējot par šiem jautājumiem, Pelše stāstīja: Pad. Latvijas valdība un partija veic milzu darbu komūnistiskā audzināšanā, audzinot jauno un pāraudzinot veco Latvijas inteliģenci. Ir gan arī trūkumi (kur nu bez tiem): daudzas komitejas vēl arvien sistēmatiski nevada audzināšanas darbu; marksisma-lenīnisma apgūšanā vēl daudz formālisma, sevišķi pie medicīnas darbiniekiem; ap 2000 skolotāju necel savu politisko līmeni; vairāk nekā 2200 lauku speciālistiem vēl nav organizētas sistēmatiskas politiskās izglītošanas. Radikāli jāuzlabo politiskās audzināšanas darbs ar iestāžu kalpotājiem, finanču, banku, pasta, telegrafa uc. darbiniekiem. Tāpat jāpaceļ kadru bolševistiskā audzināšana. (Citiem vārdiem — nav „pāraudzinātas" pat „augšas", nemaz nerunājot par masām!)

Lopkopības attīstībā sasniegts tāds temps, kāds nevarēja būt buržuju Latvijas laikā... (Šim augstajam palīcienam, kā parasts, seko zems kritiens.) Tomēr sasniegtais vēl neatbilst prasībām un uzdevumiem, kādus partija un valdība spraudusi republikas lauksaimniecības attīstībai. Daudzos rajonos partijas organizācijas un padomju lauksaimniecības organi vāji vada lopkopības attīstību, kā arī nepilda uzdevumu mājlopu skaita palielināšanā un to produktīvitātes kāpināšanā. Nokārtojama darba organizācija fermās, likvidējams bezpersoniskums lopu kopšanā un visur nosakāma papildmaksa par lopkopju darbu. Sabiedriskam ganāmpulkam (vairs nesaka „sabiedriskiem lopiem", kā to darīja līdz šim!) jānodrošina pietiekami daudz barības ziemai. Visām brigādēm līdztekus kulšanai, tehnieko kultūru un kartupeļu ražas novākšanai jāveic papildu darbi lopbarības sagatavošanā: jānovāc zāle līču un purvu pļavās, jānopļauj atāls, plašāk jāizvērš skābbarības sagatašana. Jānodrošina lopbarības pareiza izmantošana, katrā kolhozā sastādot lopbarības bilanci un lopbarības krājumu izlietošanas plānu katram mēnesim. Mājlopi jābaro, ievērojot to produkciju. (Tātad nevis ar barību cel produkciju, bet pēc produkcijas pazemina barību!) Jāpārbauda, kā kolhozu un sovhozu farmas sagatavojušās mājlopu pārziemošanai. Pārbaudes rezultāti apspriežami kolhozu valžu sēdēs un strādnieku sapulcēs, pieņemot konkrētus pasākumus konstatēto trūkumu novēršanai... (Bet nekad gan nav dzirdēts, ka būtu pārbaudīti pašu kolhoznieku pārtikas un „pārziemošanas" apstākļi!)

Kolhozu bēdīgais stāvoklis atspoguļojas pat vēstulē Staļinam, kur Kalnbērziņš, Lācis, PSRS sagādes pilnvarotais Blaščapenko un lauksaimniecības ministrs Nikonovs ar saviem parakstiem apliecina, ka „... LPSR kolhozos un sovhozos rit spraigs darbs, lai novērstu trūkumus, no kuriem galvenie — plāna neapmierinošā izpilde rupjās un sulīgās lopbarības uzkrāšanā un lopkopības ēku celtniecībā. LPSR kolhoznieki un kolhoznieces, MTS un sovhozu darbinieki, lauksaimniecības speci, partijas un padomju organizācijas veltī visus spēkus, lai šos trūkumus novērstu, sekmīgi veiktu linu, cukurbiešu un kartupeļu sagādi, rudenī apartu visu vasarāju sējai paredzēto platību un nodrošinātu siltas telpas un pietiekamus barības krājumus sabiedriskā ganāmpulka pārziemošanai".

ATKAL KĀRTA MEŽIEM

Nav vēl lāga izskanējuši šie „cīņas" solījumi, kad atkal sākas Latvijas mežu noplicināšanas akcija, un tai pašā Rīgas radio dzirdam: Rudens un ziemas mēnešos Latvijas territorijā notiks plaši mežu darbi, kam kolhoznieki un strādnieki jau rosīgi gatavojas. Neretas Ždanova kolhozs nopircis meža darbiem 15 ragavu un 10 aizjūgu komplektu.

Mežrūpniecības ministra vietnieks Balbuckijs stāsta: Mežos izremontētas strādnieku telpas, nokārtota apgāde un kultūras jautājumi. Uz mežiem izbraukuši ministrijas darbinieki, lai forsētu darbu. Sevišķu vērību veltī transportam, lai nebūtu atraušanās starp ciršanu un aizvešanu. Mežos strādās elektriskie zāģi, celtņi un auto. Ministrija un kolhozi vienprātīgi centīsies dot pēc iespējas vairāk kokmateriālu lielajām komūnisma celtnēm.

Šīm pašām celtnēm nemitīgi plūst arī Latvijas rūpniecības ražojumi. Septembrī vien Kuibiševas būvei nosūtīts 71.500 kv. m sausā apmetuma virs plāna. VEF līdz gada beigām solās ietaupīt kābeļus, niķeli, tēraudu uc. par 1,7 milj. rubļu, bez tam vēl nododot 200.000 rubļu no darba ražības celšanas ienākumiem. Rīgas rūpnīca Granīts nosūtījusi sarkanā granīta plāksnes Maskavas augstbūvei Smoļenskas laukumā. Šis ir jau otrs pasūtinājums. Pirmā partija nodota PSRS satiksmes ministrijas namam pie Sarkanajiem vārtiem.

KĀ „IZVIRZĀS ATBILDĪGĀ DARBĀ"

Olaines kūdras fabrikas strādnieks komūnists Lagins pirms 2 gadiem pabeidza partijas vēstures īsā kursa studēšanas pulciņu. Lielā vadoņa darbs paplašināja viņa zināšanas un redzes aploku. Tagad viņš izvirzīts daudz atbildīgākā darbā... Ka šie „atbildīgo darbu" veicēji ir gandrīz vai tikai krievi, liecina ziņa no Ventspils. Tās ostinieki pirms termiņa izpildījuši gada plānu, pie kam darba paraugus rādījušas Voroncova, Medvedjeva, Maiceva un Isajeva brigādes, kā arī krāniniekі Berdjukovs, Ļebedevs, Chimara un Vasiljevs... Gan arī latvieši prastu tikt galā ar celtņiem un citām ostas ierīcēm, taču kuģu un jūras tuvumā tos nelaiž.

Kur palikuši 600.000 Latvijas ev. luterticīgo

Cīņa 19. sept. numurā atreferē „Miera piekritēju Latvijas republikāniskās konferences" norisi. Tajā piedalījies arī ev. lut. baznīcas vadītājs padomju Latvijā māc. G. Turss un starp citu izteicies: „Latvijas ev. lut. baznīca un tās ticīgie, skaitā pāri par pusmiljonu, lūdz Dievu par mieru." Tā kā Latvijā bija 1.200.000 luterticīgo, no kuriem ap 100.000 atrodas rietumos, tad varētu secināt, ka ap 600.000 latviešu luterāņu vai nu iznīcināti, deportēti vai ar ticīgo vajāšanas draudiem atrauti baznīcai.

—al—

Sutnis vai provokātors?

Miklains viesis sabiedrisko lietu departamenta vadītāja kabinetā

Tas notika otrā vācu okupācijas gada oktobrī, laikā, kad brūnie komisāri jau sen bija pagaisinājuši pēdējās jūsmas paliekas un sākotnējā uzticēšanās pārvērtusies drūmā nogaidīšanā. Toreiz strādāju par referentu Edmunda Pukša vadītajā iekšlietu ģenerāldirekcijas sabiedrisko lietu departamentā.

Kādā pēcpusdienā Puksis ienāca kancelejā manāmi satraukts un sacīja, ka tūliņ jārunājot ļoti nopietnā lietā. Tas, bet jo sevišķi personīgais apciemojums pārsteidza, jo citkārt, kad bija kas ciešajai draudzībai uzticams, viņš piezvanīja no sava kabineta.

Puksis pastāstīja, ka gaidot savādu ciemiņu — bez reichskomisāra ziņas Baltijas valstis apbraukājot it kā augsts Vācijas ārlietu ministrijas ierēdnis. Pēc dažām minūtēm noslēpumainais vīrs būšot klāt. Tā kā iespējama gestapo provokācija, viņš nevēloties būt vienīgais klausītājs. Un arī, ja tas tā nebūtu, būtu labi, ka vēl kāds sarunu dzirdētu. Nevar jau zināt, kāds liktenis katram gaidāms. Tieši tādēļ viņš gribot, lai noklausos visu — kā slepens liecinieks aiz aizkariem durvju nišā. Durvis no direktora kabineta uz gaiteni bija noslēgtas, satiksme notika caur sekretariātu. Beigās man uzdevums bija — tūliņ pēc Pukša ieklepošanās signāla durvis atslēgt un iziet gaitenī, lai vācieti arī redzētu, kad tas atstās sekretariātu.

Saruna sākās bez ievadfrazēm. Vācietis tūliņ norādīja, ka nevienam vācu politiskam darbiniekam neesot noslēpums latviešu un abu pārējo Baltijas tautu nemiers okupācijas varas rīcības un joprojām neskaidrās politiskās nākotnes dēļ. Tāpat Berlīnē zinot, ka Baltijas tautas vēloties atgūt pilnīgu neatkarību, kam visenerģiskāk pretojoties tā saucamā Austrumu ministrija. Tā kā Rozenbergs vispār neatļautu jautājumu diskutēt, esot nepieciešams viņa resoru apiet. Vislabāk to panāktu latviešu sabiedrībā ietekmīgas personas — gan ne tādas, kas pašreiz pārvaldes amatos, — dodamās privātceļojumā uz Vāciju. Tur nonākušas, tās varētu sastādīt delegāciju, stāties sakaros ar ārlietu ministru un iesniegt konkrētus priekšlikumus par Baltijas nākotni, kā arī par eventuālu piedalīšanos karā pret kopējo ienaidnieku. Latvieši varot būt pārliecināti, ka Ribentrops ieinteresēts šais jautājumos un ļoti labprāt virzīšot iesniegumu tālāk uz „vadoņa galveno mītni".

Puksis šaubījās — kā ārlietu, tā austrumu ministrs ir veci nacionālsociālistu partijas biedri, un viņu plāni visos sīkumos saskaņoti. Uz to vācietis atbildēja: „Pilnīga vienprātība pastāvēja tikai 1933. gadā. Jūs laikam aizmirstat, ka šodien mēs rakstām 1942." Mirkli pagaidījis, viņš turpināja: „Ticiet, ka vadonim padomā atrisinājums, kas taisnīgs pret visām mūsu tiešā ietekmē nonākušām tautām. Tikai aizņemtība šobrīd neļauj viņam iedziļināties okupēto valstu pārvaldes problēmās, un tā rodas apstākļi, kādi tie arī pie jums ir viplašākās neapmierinātības pamatā.

Sarunas tālākajā gaitā noslēpumainais viesis uzsvēra, ka par vadītājiem bieži esot cilvēki, kas gluži nespējīgi pārredzēt sarežģītas problēmas. Piem., Rīgas ģenerālkomisārs vēl priekš nedaudz gadiem bijis zobu tehniķis un politisku karjēru taisījis tikai, pateicoties savam naīvajam fanātismam. Līdzīgi esot ar reichskomisāru. Arī viņam augstais postenis piešķirts par aklu uzticību partijai pirmajos grūtību gados. „Rezultātus jūs paši redzat," vācietis teica. „Mums, apzinīgajiem, jārīkojas kopīgiem spēkiem, lai saprašanās Eiropā tiešām kļūtu reālitāte."

Jautājumam, kādas būtu Vācijas prasības pilnīgas valstiskas neatkarības gadījumā, savādais viesis atbildēja ar pretjautājumu: „Cik lielu karavīru skaitu Latvija varētu dot vispārējas mobilizācijas gadījumā?" Puksis izvairīgi norādīja, ka neatkarības atgūšana pēc konsekventas vācu okupācijas pārvaldes organu likvidācijas radītu patiesu sajūsmu latviešu brīvprātīgajos kārtības sargos, kas jau it kā sākuši nožēlot savu pārsteidzību.

Vācietis neļāva pasākto teikumu nobeigt. „Baltijas valstis savu neatkarību atgūs vienlaicīgi," viņš sacīja, „un Baltijas tautām jāzina, ka mobilizācija tās pilnīgi atbrīvos no nepatīkamajām darba klaušām. Jāņ pagurušās Somijas atslogošanai vien ir nepieciešama mobilizācija Latvijā, Lietuvā un Igaunijā," vācietis turpināja, izrunādams valstu vārdus tā, kā tie attiecīgajās valodās izrunājami. Tad viņš vaicāja, vai Puksis zinot, ka Latvija ar savām apbrīnojamām, prezidenta Kārļa Ulmaņa sakrātajām rezervēm esot galvenā ziemeļu frontes apgādātāja?

„Jā," Puksis atbildēja. „Tāpat jums nav noslēpums izsaimniekošana, ko katastrofiski strauji paveic jūsu civilās pārvaldes ierēdņu nemākulība."

Izvairīgi, mierīgā balsī ciemiņš pievērsās citam tematam. Ja latvieši paši nemobilizēšot, mobilizāciju izdarīšot civilpārvalde. Lai nemaz nešauboties — netrūktu Latvijā izpalīdzīgu, kaut pašiem latviešiem nepieņemamu ierēdņu. Sekojošais klusums bija neveikls. Vācietis sāka staigāt diagonāli pāri istabai, tomēr par brūnajiem aizkariem neinteresējās.

Tad viņš turpināja. Puksis neesot vienīgais latviešu darbinieks, ko viņš apmeklējot ceļojumā pa Baltiju. Viņš braukšot arī uz Tallinu un atgriezīšoties pēc apmēram divām nedēļām. Tai laikā lai neuzkrītoši izraugot delegācijai piemērotus kandidātus. Pilnīgi negaidīts, likās, Puksim bija jautājums, vai Baltijas valstis mēģinot savstarpēji tuvināties. Nē, par kādu politisku apsvērumu noteiktu tuvināšanos Puksis nekā nebija dzirdējis un vispār neuzskatītu tādu par gudru, jo katru līdzīgu kontaktu vācu okupācijas vara novērtētu par sazvērestību, aprobežojot vēl vairāk jau tā niecīgās brīvības.

Tad dzirdējām kaut ko, kas jau tā asprindzinātos nervus asprindzināja vēl vairāk: „Jūs šeit dzīvojat kā mucā. Jūs nekā nezināt par cilvēkiem, kas pastāv ar pozitīvas attīstības tendenci. No Zviedrijas, piemēram, jūs starptautisko situāciju pārredzētu pavisam citādi. Latviešus taču noteikti interesē ziemeļu bloka, dibināšanas jautājums?" Puksis atbildēja ļoti izvairīgi. Par līdzīgām lietām viņš nekad neesot dzirdējis un neuzskatītu par pareizu neitrālās Zviedrijas eksponēšanos tā saucamās Ziemeļu savienības organizēšanā. Somija, kas upurējusi samērā vairāk par jebkuru citu karotāju valsti, nekad nesamierinātos ar Zviedrijas virsvadību...

Šodien, pēc gadiem, ar piezīmju palīdzību šo sarunu atceroties, liekas, ka skaidri ausīs skan nelaika drauga gribētā neieinteresētība. — Tieši toreiz mūs nodarbināja valodas par ziemeļvalstu savienību. Tai pašā kabinetā, kur risinājās tik savādā saruna, bija daudz spriedelēts par varbūtēju spiedienu no rietumiem, lai, izmantojot pāredzamās Vācijas novājēšanas izraisītās iespējas, radītu jaunu pretestības centru kā pret melno, tā sarkano diktatūru. Gan jāatzīmē arī, ka Puksis neuzskatīja par iespējamu patiesu Skandināvijas-Baltijas savienību. Dažādība uzskatu un pieeju ziņā, kā arī Zviedrijas idejiskā nesagatavotība cīnai pret austrumiem viņam šķita esam noteicēja tuvākajā nākotnē...

„Ziemeļu bloka ideja pastāv," vācietis vēlreiz uzsvēra, un tad interesantā stunda bija galā.

„Ribentropa ambasadors" — tā viņu nokristījām — bija gara auguma, kalsens, ļoti tumšiem matiem un askētisku seju. Platais, zaļais mēteļis pasvītroja viņā ārzemnieku. Uzvārds man palika noslēpums.

Kad caur sekretariātu atgriezos Pukša kabinetā, viņš stāvēja pie rakstāmgalda un skatījās laukā pa logu. „Redzi," viņš lēni runāja. „Te mēs vadām mūsu darbdienas — Latvijas iekšlietu ministrijas, čekas un vācīzeru atvēlētās latviešu pārvaldes namāl Kādēļ tieši mums, mazajiem, kas tikai mieru un brīvību vēlamies, vienmēr no jauna jāsiņo līdz nāvei, kamēr lielās valstis dabū tikai ātri sadzīstošas brūces un kaujas atkal, tikko atguvušās?"

Par noslēpumaino vācieti vēlāk neko vairs nedzirdējām. Viņa apciemojums palika par vienu no tām daudzajām mīklām, ko uzdeva nejaušas ieskatīšanās, ir tieši, ir netieši kontakti. Drīz pēc tam Puksi atbrīvoja no direktora pienākuma. Viņa latvieša mugurkauls un stāja bija nepieņemama okupācijas varai. Sen aizsaulē nemierīgais meklētājs gars, sen arī Edmundu Puksi apsegusi latviešu zemes smilts — līdz galam pastāvējušo mocekļu kapenēs. Bet atmiņa dzīvo, un dzīvajos palikušie nebeidz ticēt dzimtenes rītam!

Jānis V. Zalcmanis

Zvejas laivas aiz atslēgas un dzeloņstieplēm

BĒGĻA STĀSTS PAR APSTĀKĻIEM OKUPĒTAJĀ IGAUNIJĀ

Stokholmas Newsletter from behind the Iron Curtain sniedz kāda bēgļa stāstu, kas martā aizbēdzis no Igaunijas un augusta beigās sasniedzis Rietumvāciju.

Pēdējās plaša mēroga deportācijas Igaunijā notika 1949. g. martā un aprīlī, kad aizveda ap 30.000 personu. Pēc tam deportācijas notikušas mazākos un lokālos apmēros. Aizvesti galvenokārt zemnieki, kas aktīvi pretojās kollektīvizācijai, agrāk deportēto piederīgie un tie nedaudzie agrāk aizvestie, kam kaut kā bija izdevies atgriezties. (Tieši pēdējie apstākļi lieku reizi pierāda, cik dibināti bijuši savā laikā teiktie iebildumi pret šīku deportēto sarakstu publicēšanu. — Ref.) 1949. g. masu deportācijas vairs nesagatavoja tādā slepenībā kā 1941. g., jo iestādes likās drošas, ka deportējamie nekur nevar aizbēgt. Dažkārt aizvedamiem to paziņoja jau 2 dienas iepriekš. Deportācijām tāpat izmantoja lopu vagonus aizrežģotiem logiem. Deportējamos nogādāja galvenokārt uz Sibiriju aiz Uraliem, daļu arī uz Ķirgiziju, no turienes saņemtas arī vēstules. Vairums aizvesto spiesti strādāt kolhozos. Deportācijas organizēja MVD vīri ar milicijas un vietējo izpildkomiteju palīdzību.

Igaunijā novietots daudz krievu karaspēka, galvenokārt flotes karavīri. To precīzāku skaitu grūti noteikt, jo viņus tur izolētus un koncentrētus nocietinātās joslās. Tādas iekārtotas Lokšā, Lasnamē un Klēgā pie Tallinas, Hapsalā, Paldiskos un salās. Sāmsalā esot iekārtotas raķeššāviņu bazes. Lielākā flotes baze ir Paldiskos, bet flotes štābs Tallinā, Narvas ielā. Tai pašā pilsētas daļā arī dzīvo vairums flotes virsnieku un viņu ģimeņu. Igaunijā novietotajās karaspēka daļās nav igauņu, tāpat nav zināms, ka vispār pastāvētu kādas igauņu vienības. Daļējā iesaukšanā šī gada sākumā iesauca nevis noteiktu gada gājumu, bet ļoti dažāda vecuma vīriešus, kuŗus visus nosūtīja uz Pad. savienību un iedalīja dažādās krievu vienībās. Apmēram tāpat mobilizācija notika Latvijā un Lietuvā.

Bez tam Igaunijā ir daudz robežsargu vienību, galvenokārt piekrastes apgabalos un salās. Tajās ir tikai pavisam nedaudz igauņu. Vienību galvenais uzdevums neielaist piekrastes joslā nevienu personu bez īpašas atļaujas, kā arī uzraudzīt zvejniekus un viņu laivas. Zvejas laivas nodotas robežsargu uzraudzībā un atrodas ieslēgtas aiz dzeloņstiepļu žoga. Zvejnieki tās saņem vienīgi, izbraucot jūrā. Katram zvejas kolhozam un bieži pat atsevišķam kolhoza dalībniekam norādīts stingri norobežots zvejas lauks, ko viņš nedrīkst atstāt. Zveja tālāk jūrā notiek vienīgi ar trāleriem, kam jaukta igauņu un krievu apkalpe un kas brauc grupās, karakuģu vai flotes ātrlaivu pavadībā. To uzraudzīšanai izmanto pat lidmašīnas.

Galvaspilsētā Tallinā kara postījumu novēršanai darīts maz. Pilsētas centrā novāktas drupas, un tukšajos laukumos ierīkoti zālāji. Estonijas teātrim piebūvēts 5 stāvu spārns. Agrākā kinoteātra Gloria Palace vietā iekārtots krievu teātris. Krievu sabumboto Sv. Nikolaja baznīcu vēl turpina atjaunot, lai tur iekārtotu kādu mūzeju. Zviedru Sv. Miķeļa baznīcā ierīkota sporta savienības Spartaks mācības iestāde. Republikas prezidenta pilī Kadrioru parkā tagad ir komūnistiskās mākslas mūzejs.

Režīms gan cenšas atbalstīt teātrus, bet iedzīvotājiem par tiem maza interese apnicīgās propagandas dēļ, kas sastāda galveno daļu repertuāra. Operas, baletus un koncertus apmeklē labi, bet biļetes diezgan dārgas — 20 rubļu un vairāk. Vairāki agrāk pazīstami mūziķi krituši par upuri „tīrīšanām", arestēti utt. Komponistus, kā Gustavu Ernosaku un Eiženu Kapu, kas pietiekami neiztop režīmam, boikotē.

Tallinas skolas strādā divās maiņās, priekšpusdienās krievu, bet pēcpusdienās igauņu bērniem. Tenismeģi ielā atrodas kompartijas skola. Iekļūšanu augstskolās nosaka ne tikai sacensību pārbaudījumi, bet arī „sociālie nopelni" un piederība pie partijas. Protams, studentiem obligātas pusmilitārās „fizkultūras" apmācības un politiskās mācības.

Igauņu nacionālais noskaņojums joprojām ļoti spēcīgs, un tie stipri imūni pret komūnistu propagandu. Tas sakāms pat par jaunāko paaudzi — skolēniem. No liekiem demonstrāciju aktiem nacionālos igauņus tomēr atturpašaizsardzības instinkts. Vienīgās cerības stāvokļa maiņai liktas uz trešo pasaules karu, bet šī cerību gajūta pavāja, un diezgan daudz cilvēku savā dziļajā depresijā un bezcerībā meklē glābiņu alkoholā. No Krievijas atvāktos igauņu komūnistus tauta lād pat vēl vairāk nekā krievus, jo tie pa lielākai daļai spiegi. Sakari ar ārpasauli nav gluži pārtrūkuši. Kaut gan radio aparātu skaits pēc daudzajām konfiskācijām samazinājies un pērkamie aparāti derīgi tikai padomju stacīju uztveršanai, iedzīvotāji jo kāri klausās rietumu raidītājus, un ziņas ceļo no mutes uz muti. Kad pirms dažiem gadiem uz Zviedriju izdevās aizbēgt kādam igauņu zvejas trālerim, pēc nedēļas šo faktu zināja visā Igaunijā, kaut gan iestādes to pilnīgi noklusēja.

Pa Stabu

Sējis nodarbības pastā
ņem, ko nupat vadām: ta
ru mēnesis.
Tuvojoties lietainajam lai
sēta, kad nokopti lauki
rezina kļūtis un pagrabo
Tiesu senatnē radās ies
gadā pagājušā gada darbu
Pumpējos un garajos ruc
ceļ vērotāja, kā migla c
ceļam un ielejām, plūda
ar vēlās vieglos vālos g
Latvieši ticēja, ka
no vālos miglas vālos se
Tā mūsu iemītnieku dvēs
ar to, kā viņu bērn
ar rezultātu, kā viņu bērn
darbu un strādā. Lielā c
darbu pret miruso dvēse
Tad viņš izturējās klus
darbības un trokšņa.
Tās mājas rudens darbu
Tā atkal gaismas, stāst
par senie
Tās pasakas par senie
Tās ar skaistām pr
Tās miklas.
Tā kādā sestdienas va
Tā riela mājas saimnie
Tās uzklāja galdu klus
Tā vietā — pirti vai r
Tās labus ēdienus,
Tās un citus galda piede
Tās greznos svečt
Tās novietoja krēslus
Tā saimnieks nosēdās g
Tās savu mirušo sen
Tā tēvu dvēseles goda
Saimniece devās atpak
Tā saimnieks palika pie
Tās domās nogrimis, viņ
Tās ar savu senču d
Tās tām savas zeme
Tās priekus un bēdas.
Tās gulošo tēvu padomu
Tās nezināja, kā izšķirt
Tā šādā nakts sarunā
Tā atklājās jaunas do
Tās rotas iespējas. Kad
Tā bija izdegušas, saimn
Tā ar tiem neredzamajiem v
Tā to atkal atpakaļ aizsa
Tās tos atkal novāca u
Tā atkal istabā. Visi sētas
Tā apēda, savus aizs
Tā tuviniekus pieminēd

UGO PURIŅŠ

C

Brīdi cilvēks, kā apre
Tās klajās sievietei sejā.
„Nekas neiznāks, ma
Tās tumšakajam basam
Tā būtu nauda, tu dab
Tā būtu to tāpat — par
„Nekļūstiet rupjš," sī
Tā, ne mazā', bet varbū
Tā priekšā kāds pavisa
„Jūsu vietā es būtu n
Tās problēm. „Nebija jūsu d
„Dabīgi, nav arī tag
Tā ir noticis, un jums jā
Tās tase karstas kafijas
Tā vienu konjaku? Jūs esa
Tā runāja cilvēks, kas
Tās sentimenta.
„Vienalga..." vīrietis
Tā viņš šo nejaušo gar
Tās enerģisko valodu tā
Lēnām viņi sāka iet i
Tā pieņēmīgajā ietvē, kur
Tā gribēja aizvilkt iepriekšēj
Tā savus soļus kaut cik pie
Pēc laiciņa viņš nīgri
„Hallo, jūs! Vai esat
Tā krusta?"
„Kāpēc tā?" sieviete k
„Man likās tā. Jūs ne
„Cik nodrāzts komplim
Tā viņa birojā, jā gribat zinā
„Ā, tas ir smalks darb
„Un jūs?" viņa vaicāja
„Es? Es kļūstu jums
Tās vietām klāt visnotaļ svešam

Pa Staburaga bērnu tekām

34. NODARBĪBAS

Šajās nodarbībās pastāstīšu par mēnesi, ko nupat vadām: tas ir oktobris — veļu mēnesis.

Rudens lietainajam laikam iestājoties, kad nokopti lauki un raža no vietota klētīs un pagrabos, latviešiem sirmā senatnē radās iespējas pārdomāt pagājušā gada darbus un gaitas. Tumšajos un garajos rudens vakaros viņi vēroja, kā migla cēlās no purviem un ielejām, plūda pār laukiem un vēlās vieglos vālos gar ēku pakšiem. Latvieši ticēja, ka vakara tumšā šajos miglas vālos sētu apciemo tās seno iemītnieku dvēseles — veļi lai redzētu, kā viņu bērni un pēcteči dzīvo un strādā. Lielā cieņā un godbijībā pret mirušo dvēselēm šai veļu laikā viņi izturējās klusi, bez liekas jautrības un trokšņa. Ļaudis strādāja mājas rudens darbus pie sveču un skala gaismas, stāstīja brīnišķīgas pasakas par seniem varoņiem, kēniņiem un skaistām princesēm, minēja mīklas.

Bet kādā sestdienas vakarā pēc saules rieta mājas saimnieks un saimniece uzklāja galdu klusā un netraucētā vietā — pirtī vai rijā. Tur novietoja labus ēdienus, nolika traukus un citus galda piederumus, iededza sveces greznos svečturos un apgaldu novietoja krēslus un solus. Tad saimnieks nosēdās galda galā un aicināja savu mirušo senču, tēvu un tēvu tēvu dvēseles goda mielastā.

Saimniece devās atpakaļ istabā, bet saimnieks palika pie veļu galda. Tur, domās nogrimis, viņš klusībā sarunājās ar savu senču dvēselēm, stāstīdams tām savas zemes gaitas, savus priekus un bēdas. Viņš lūdza aizgājušo tēvu padomu lietās, kur pats nezināja, kā izšķirties, un bieži vien šādā nakts sarunā bez vārdiem viņam atklājās jaunas domas un agrāk nelevērotas iespējas. Kad svētku sveces bija izdegušas, saimnieks pateicās saviem neredzamajiem viesiem, raidīja tos atkal atpakaļ aizsaulē. Svinīgo mielastu atkal novāca un aiznesa atpakaļ istabā. Visi sētas ļaudis to kopīgi apēda, savus aizsaulē aizgājušos tuviniekus pieminēdami.

Dzīvo labi šai saulē,
Viņas saules bīdamies.
Šī saulīte viesōt laba,
Viņa laba mūžiņam.

Laiks bij' man gulēt iet
Baltu smilšu kalniņā,
Dālu dēli arājiņi,
Meitu meitas malējiņas.

Kas gan no mums nav lasījis Sprīdīti vai pat, varbūt, spēlējis līdz teātri, tāpat Maiju un Paiju un vēl princesi Gundegu, karali Brusubārdu un daudz citu stāstu, pasaku, lugu un romānu, ko sarakstījusi Anna Brigadere, dzimusi 1861. g. 1. oktobrī (mirusi tieši Jāņu naktī 1933. g. 24. jūn.)

Šī mēneša 13. datumā 1871. g. dzimis Jānis Poruks. Visi taču esam lasījuši viņa stāstus Kauja pie Knipskas un Romas atjaunotāji.

Šajā pašā dienā 1944. g. 13. oktobrī trešo reizi mūsu vēsturē Pad. savienības armijas ieņēma Rīgu. Bet mēs ticam, ka tā atkal tiks atbrīvota, tāpat kā abas pirmās reizes.

Pēdējā oktobra mēneša dienā — 1835. g. 31. oktobrī dzimis tautas atmodas laikmeta darbinieks Krišjānis Barons, tautā saukts Barona tēvs. Viņa mūža darbs ir latvju dainu savākšana, šai laikā uzkrājot pāri par 30.000 tautas dziesmu ar vēl daudz lielāku skaitu variantu. Tie iznākuši 6 lielos sējumos. Kr. Barons miris 1923. g. 8. martā.

1917. g. 22. oktobrī, Alūksnē, latviešu zēni, izlasījuši dažas grāmatas par skautiem, paši uz savu ierosmi nodibināja skautu kopu.

Pasaules tālēs augsim vienoti
Latvijai!

Vientuļo mazskautu vadītāja

Krustvārdu mīkla

Uzdevis K. Rietums

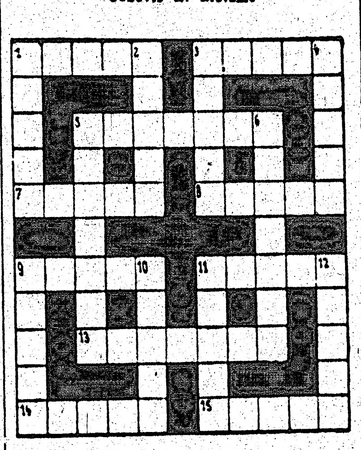

Līmeniski: 1. Dāvana. 3. Upe Latvijā. 5. Spējas. 7. Rakstības veids. 8. Bišukoks. 9. Pirts. 11. Maiga. 13. Valsts Eiropā. 14. Bībeles persona. 15. Dziesma.

Stateniski: 1. Nikns. 2. Ģeometriska figūra. 3. Sievietes vārds. 4. Ilgas. 5. Vētra. 6. Pagasts Latvijā. 9. Pagasts Latvijā. 10. Reibinošs dzēriens. 11. Braucamais rīks. 12. Asinsvads.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums

Līmeniski: 1. Ananass. 4. Vaga. 5. Alma. 7 Palaidnības. 10. Irisa. 12. Netīs. 14. Tarzāns. 15. Lilaste. 19. Plāni. 20. Īstie. 22. Sevastopole. 24. Ātes. 25. Rīga. 26. Ietērpa. — Stateniski: 1. Apguldīt. 2. Nolād. 3. Salabots 4. Vepri. 6. Ārsts. 8. Izar. 9: Nina: 11: Samin. 13. Ēnots. 15. Latvieši. 16. Lits. 17. Siro. 18. Etiopija. 19. Pūsta. 21. Eseja. 23 Taure.

Atjaunosim vakarēšanu

Mūsu dzimtenē, sevišķi agrākajos gados, bija jauks paradums — garajos rudens un ziemas vakaros saimes laudīm sapulcēties vienkopus un veikt dažādus mājsaimniecības darbus: vērpt, adīt, šūt, lāpīt, vīt virves, plēst skaļus, grebt karotes, siet slotas vai darināt kādus citus mājsaimniecībā nepieciešamus piederumus. Šo darbu darīšanu parasti pavadīja dažādu notikumu stāstīšana un tautas dziesmu dziedāšana.

Bez šīm darba vakarēšanām bija arī goda vakarēšanas. Tajās sanāca un sabrauca kaimiņi no visas tuvējās apkaimes, pārrunāja veiktos darbus un pacienāja viens otru rudens auglīem un dažādiem mājsaimniecības ražojumiem. Skanot dziesmām un runām, ātri aiztecēja garās vakara stundas, no jauna stiprinot savstarpējās pazīšanās un kopdarbības saites. Bez tam šīm vakarēšanas sanāksmēm bija arī liela praktiska nozīme. Stāstot cits citam savu pieredzi un sasniegumus darbā, vairojās zināšanas un reizē ar to panākumi katrā atsevišķā saimniecībā.

Latvijas neatkarības gados valsts prezidents K. Ulmanis, atzīstot vakarēšanas lielo nozīmi ne vien praktisko zināšanu vairošanā, bet visā tautas kopības stiprināšanā, visādi centās šo seno paradumu atdzīvināt. Vakarēšanu popularizēja prese un radiofons, un vietām šajās vakara sanāksmēs ieradās arī pats prezidents, pārrunājot gan valsts dzīves, gan dažādus lauku sadzīves jautājumus.

Trimdā šo seno paradumu esam piemirsuši, un, aiztekot gadiem, arvienu vairāk mūsu gara acīm pagaist mūsu jaukās dzimtenes ainavas, aizmirstas mūsu tautas dziesmas, un paši mēs kļūstam viens otram svešāki. Tādēļ būtu laiks arī tagad trimdā šo seno paradumu atkal iedzīvināt. Biežāk sanākot kopā, šīs savstarpējās tautas kopības saites varētu ne vien ievērojami stiprināt, bet daudz ko paveikt arī praktiskajā plāksnē.

Vakarējot varētu, piem., darināt kādus piederumus, ar ko izdaiļot mūsu personīgās mītnes, bet it īpaši mūsu kopējos pasākumus — baznīcu, sanāksmes telpu uc., lai uzturēšanās šajās telpās būtu patīkama un mājīga. Loti svarīgs darbs pašreiz varētu būt — Ziemsvētku dāvanu sagatavošana mūsu bērniem.

Visiem tiem, kas jau izcelojuši un atraduši darbu, nebūs grūti kaut ko nopirkt un uzdāvāt saviem bērniem Ziemsvētkos. Turpretim tiem, kas vēl mīt Vācijā un kam arī jāsagatavojas uz turpmāku palikšanu šeit, pārtiekot no sociālo iestāžu pabalstiem, nebūs gandrīz nekā ko atlicināt Ziemsvētku priekam, jo bez papildus uztura jāpērk vēl kurināmais un kāds siltāks apģērba gabals. Šo robu varētu aizpildīt, ja jau tagad, laikus noorganizējot vakarēšanas, uzsāktu šo dāvanu sagatavošanu.

Gandrīz katrā nometnē vai apdzīvotā vietā būs atrodami paraugi, kā no vecām drēbēm un adījumiem, no drānu un ādu atgriezumiem un diegu galiem pagatavot čībiņas, cimdiņus, priekšautiņus, sedziņas, cepures, kā arī daudz dažādu rotaļlietu, kas noder mazākiem bērniem — sunīšus, zaķīšus utt. Vakarējot jaunākie ļaudis pēc atrodamiem paraugiem varētu pagatavot sev arī tautisko tērpu vai tā atsevišķas daļas. Tautiskie tērpi vienmēr un visur ir labs līdzeklis mūsu tautas īpatību izcelšanai un interešes modināšanai par mūsu tautas cīņu patstāvības un brīvības dēļ. Vakarējot varētu sagatavot kādas dāvanas arī mūsu veciem ļaudīm un slimiem, kas Ziemsvētkos, kad ģimenes locekļi parasti ir vienā pulciņā, būs atstāti un vientuļi.

Garie rudens vakari ir jau klāt, arvien vēl stiepdamies garumā. Neatstāsim tos tikai garlaicībai un nikšanai, bet izlietosim arī svētīgam mūsu tautas kopības stiprināšanas darbam.

P. Ludvigs

Audz liela un cēla!

MŪSU VECĀS PAAUDZES VĒLĒJUMI JAUNAJAI

Redakcija saņēmusi no Fareles veco ļaužu mītnes sekojošo saturu vēstuli ar lūgumu ievietot to laikrakstā kā atbildi uz Anitas Kukajas š. g. 22. septembra vēstuli, kas bija iespiesta ar virsrakstu Labā griba neapsīkst.

„Mīļā latvju meitiņa, Anita Kukaja!

Mēs, Fareles vecmāmiņas un vectētiņi, š. g. 22. septembrī laikrakstā lasījām, ka Tu esi nosūtījusi Latvijas redakcijai 20 kronu no Burosas jaunatnes Zviedrijā, lai mums, vecajiem Farelē, būtu iespēja lasīt iemīļoto latviešu laikrakstu.

Mēs redzam, Tu un Tavi mazie draugi esat bijuši kā kvēlojošas uguns liesmiņas; savā agrajā bērnībā jūs ar lielu sirdssiltumu esat centušies apgaismot un sildīt tagadējo pasauli, kurā atrodam daudz naida, bet maz mīlestības, jo bez mīlestības uz līdzcilvēkiem pasaule būtu auksta kā ledus un tumša kā vistumšākā nakts bez debess zvaigznēm.

Mīlestība ir zemes viskrāšņākais zieds. Mūsu dzejnieks Rainis savā pirmsnāves dzejolī atstājis jaunatnei visskaistākos, neaizmirstamākos vārdus: „Ved dzīvi tā, ka pēc nav jāteic — vilai — Ir bauslis visupirmais un pēdējais — ir tikai mīla." Tas ir visskaistākais, dārgākais testaments, ko dzejnieks Rainis atstājis savai latvju jaunatnei — mīlēt, mīlēt nepiekust. Šī mīla ir tā, kas uzvar pasauli, tas ir — naidu tajā, un, kas mīlestību sēj, tas arī to plauj.

Tāpēc mēs, vecie latvju trimdinieki, esam sevišķi priecīgi par to, ka par mums, veciem, nevarīgiem cilvēkiem, tik mīļi ir domājusi tieši mūsu jaunatne — Latvijas nākotne. Par to mēs jums visiem un arī jūsu mīļotajiem vecākiem, kas jūs, mazos, šajā mīlestības darbā ir atbalstījuši, no sirds izsakām mīļu paldies. Tāpat arī sirsnīgs paldies jums visiem par sveicieniem. Arī no savas puses sūtām jums visiem mīļas labdienas.

Vēl pastāstīšu jums par kādu citu jaunatnes pulciņu, — svētdienas skolas bērniem. Tie 28. septembrī savas mīļās vadītājas mācītāja Abakuka kundzes vadībā jau trešo reizi no Omštedes (Vācijā) ar lielu sirsnību bija ieradušies mūs iepriecināt savām jaukajām garīgām dziesmām, deklamācijām un dažiem klavieru mūzikas priekšnesumiem. Līdzi jaunatnei no turienes bija ieradies arī kāds sirsnīgs tautietis — solists, lai arī no savas puses mūs iepriecinātu ar vairākām jaukām garīgām dziesmām.

Beidzot mēs, vecie Fareles iemītnieki, no jums, mūsu mīļā latvju jaunatne, vēl kaut ko gaidām un ceram, ka jūs, mūsu tautas skaistākais zieds — jaunatne, lai kurā svešā zemē dzīvosit, būsit un paliksit visur latvieši, nekad neaizmirsīsit mūsu pašu valodu un tēvzemi. Par vairākiem mazajiem, mums, diemžēl, jādzird, ka, ilgāku laiku svešumā dzīvojot, tie vai nu pa daļai, vai arī pavisam aizmirsuši mūsu mīļo mātes valodu.

Tāpēc, lai tas ir visu jūsu gods, ka arī tālajā zemē būsit un paliksit stipri, nelokāmi zari pie Latvijas koka. Audz liela un cēla, latvju jaunatne, garā un miesā — par godu Radītājam, par svētību vecākiem un tēvzemei — Latvijai.

Vectētiņu un vecmāmiņu vārdā:

Alvīne Šmite

Farelē, oktobrī

GRĀMATNIECĪBA

Ataugas izdevumā iznācis Tēvijas kalendārs 1951. gadam. Latvijas skatiem ilustrēto izdevumu ievada sūtņa K. Zariņa un ASV sūtniecības sekretāra A. Dinberga vēstījums. Rakstus devuši arī Alfrēds Gulbis, Ed. Alainis uc. Ir arī humora un satīras nodaļa.

HUGO PURIŅŠ

CILPA

NOVELE

(1. turpinājums)

Brīdi cilvēks, kā apreibis un notiekošo pilnībā nesaprazdamē, lūkojās sievietei sejā.

„Nekas neiznāks, mazā," viņš tad dzēlīgi iepirdzās. Viņa aizsmakušajam basam bija saplaisājuša trauka skaņa. „Ja man būtu nauda, tu dabūtu to tāpat. Nolādēts, tik tiešām tu dabūtu to tāpat — par tavām pūlēm...!"

„Nekļūstiet rupjš," sieviete asi sacīja, „es neesmu jums ne ‚tu', ne ‚mazā', bet varbūt man vajadzēja noskatīties, ka manu acu priekšā kāds pavisam vulgārā veidā nolauž ēev kaklu?"

„Jūsu vietā es būtu noskatījies," viņš apatiski novilka caur zobiem. „Nebija jūsu darīšana."

„Dabīgi, nav arī tagad," viņa paraustīja plecus. „Bet tas nu ir noticis, un jums jābūt prātīgam. Iesim, ieiesim kaut kur — tase karstas kafijas jums nenāks par launu. Vai labāk vienu konjaku? Jūs esat nosalis gluži zils!"

Tā runāja cilvēks, kas bija paradis lietas kārtot lietiški un bez sentimenta.

„Vienalga..." vīrietis dzirdēja sevi sakām, kaut vislabprātāk viņš šo nejaušo garāmgājēju būtu sūtījis pie velna. Un viņas enerģisko valodu tai līdz.

Lēnām viņi sāka iet iekšpilsētas virzienā. Cilvēks skatījās pieputinātajā ietvē, kur negantais Alpu vējš bija paspējis pilnīgi aizvilkt iepriekšējo gājēju pēdas, un nemaz necentās savus soļus kaut cik piemērot sievietes gaitai.

Pēc laiciņa viņš nīgri ierūcās:

„Hallo, jūs! Vai esat no Pestīšanas armijas? Jeb no Sarkanā krusta?"

„Kāpēc tā?" sieviete klusi iesmējās.

„Man likās tā. Jūs neesat gluži parasta sieviete."

„Cik nodrāzts komplīments! Es esmu sekretāre un strādāju birojā, ja gribat zināt."

„A, tas ir smalks darbs," viņš teica ar izsmieklu.

„Un jūs?" viņa vaicāja.

„Es? Es kliboju jums blakus un brīnos par jūsu drosmi ķerties klāt visnotaļ svešam cilvēkam. Daudz vienkāršāk būtu bijis pa gabalu kliegt pēc palīga," viņš smīnīgi izvairījās. „Jūs tomēr esat savādāka nekā citas."

„Tas var būt," sieviete atbildēja, un pieskaņa, kas ieīsma šos gandrīz vai strupi izmestos vārdus, liecināja par vēlēšanos sarunu izbeigt.

Laternās bija izdzēstas. Galvenā iela gulēja tumsā, ar melniem skatlogiem un pamestības neomulīgo sajūtu platajā brauktuvē un namu siluetos. Gar greiziem, raganu dedzināšanas laikos celtiem pakšķiem gaudodams, vējš kapāja sejā graudainu sniegu, un kādā netālā šķērsielinā dauzīja atrautu izkārtni.

Sieviete norādīja uz necilu krodziņu ielas otrā pusē.:

„Šis te laikam vienīgais, kas vēl ir valā."

Kad viņa gribēja iet pāri, cilvēks apstājās.

„Vienu acumirkli! Man nav naudas, es jau sacīju. Un sieviete par mani vēl nekad nav maksājusi, tāpēc — ar labunakti, cienītā!"

Sieviete ieraka rokas dziļāk mēteļa kabatās, ironiski paskatījās viņā un tad kā nožēlodama pakratīja galvu.

„Liels bērns... Ko lai ar jums iesāk!" Pēkšņi paskatījusies rokas pulkstenī, negaidītas iedomas aizņemta, viņa iesaucās: „Labi, kā gribat! Bet kafiju mēs tomēr dzersim — pie manis. Es jūs ielūdzu. Tas nav tālu."

„Tagad? Pusdivpadsmitos naktī?! Bet tas taču neiet..." cilvēks jutās mazliet nepatīkami pārsteigts par viņas neatlaidību. „Ko domās jūsu mājas ļaudis! Šajā ligzdā ir ļoti šauri uzskati. Es sagādāšu jums vienīgi nepatikšanas."

„Es dzīvoju viena," sieviete sacīja un drebinājās aiz auksuma. „Man pašai ir sava dzīve, un ārpus savas sirdsapziņas man nevienam norēķini nav jādod."

„Hm," viņš pavīpsnāja uzceltās mēteļa apkakles iekšpusē, „man gan arī nē."

„Tātad — jā vai nē? Es salstu, mans kungs..."

„Nu labi, jaunkundz — iesim!"

„Kundze," viņa uzsvērti pārlaboja, „Šarlote Dandesī."

„Atvainojiet..."

„Nav par ko," sieviete pasmējās, un viņi gāja tālāk — pāri tirgus laukumam, garām slēgtajam kino teātrim, un tikai, kad aiz viņiem bija palikuši masīvie iekšpilsētas vārti un Dandesī kundze apstājās pie kādas palielas, jaunas divstāvu mājas vārtiņiem, cilvēks ierunājās no jauna:

„Man tomēr neērti — neesmu tā apģērbies, ka varētu iet viesos..."

„Žēl gan! Nabadziņš! Vai tad tādās reizēs, es domāju, tādās nāvēšanās reizē, netop vilkta fraka vai vismaz smokings?"

„Trāpījāt," sausi teica vīrietis," — galā uniforma."

„Ak, nedusmojaties taču tūlīt," kundze viegli aizkāra viņa roku, „es bieži jokoju nevietā. Tā ir viena no manām kļūdām."

Savādā un šķietami vientuļā Šarlote Dandesī kundze dzīvoja tiešām labos apstākļos, tas bija vērojams no ārpuses vie... Jau kāpnēs cilvēks jutās neveikli, un, tālāk ejot, šī sajūta, kas pēdējos gados bija piemeklējusi viņu biežāk nekā tas kādam varētu būt patīkami, kļuva traucējoši stipra.

Mājīgais priekšnams, kurā viņš tika aicināts nolikt virsdrēbes, ļoti tīrs, terpentīna viegli piesmaržots, mainīgi zaļos toņos ieturētām sienām, līdz nežēlībai nesmalkjūtīgi atgādināja viņam viņa paša agrāko dzīvi, un, redzot spogulī savu seju, — cietu un neizdibināmu, kā naža iegrieztām svītrām augšup lūpu kaktiņiem, vēsās, nespodrās acis, veco, apspīlēto žaketi un malās apspurušo bālgano audekla kakla saiti, kas pie tumšā virskrekla izskatījās pēc mezglā sagriezta, nosmulēta virves gala — viņš lieku reizi saskatīja kontrastu starp sevi un citiem, starp savu un citu dzīvi, visā tā patiesajā kailumā. Un šis kailums bija vienkārši atbaidošs.

Klusībā nožēlojot, ka šai namā vispār iespēris kāju, viņš nedroši sekoja Dandesī kundzei dziļāk.

Paklājs, priekšzīmīgi kopts pīčpaina parkets, gaiss, žilbīgs un gluds kā meistarsacīkstēm noēvelēts ledus celiņš, īpatas konstrukcijas, zilajā Austrumindijas melnkokā un slīpētā stiklā darināta milzu bufete, sarkanīgs, zems dīvāns, virs tā kaunīgi sienai pielipusi niecīga grafika — bukinisti Sēnas krastmalā, telpas vidū, zem notumšota spuldžu ģredzena, ovāls galds ar spodru pārklāju, neļķēm garā kristalla vāzē un sešiem sēdekļiem, pa labi divi masīvi ādas klubkrēsli, kuros var iegrimt līdz ausīm, starp tiem uz trauslām stārķa kājām tējas galdiņš, pie trim logiem smagi aizkari — līdz pat grīdai, kreisajā stūrī stāvpulkstenis, mīlzīgā kastē kā sarkofagā — tā bija ēdamistaba.

— Tas nekas, ka neredz stilu, mājas tās ir tomēr, — cilvēks notvēra sevi pie skaudīgas domes, — un siltas pie tam...

„Pie jums ir diezgan skaisti," pastīvi ieslīdējis piedāvātajā klubkrēslā, viņš lūkojās bārkstainajā spuldžu pārvalkā virs galda un bija pateicīgs sēdeklim, ka tas atradās ārpus tiešās gaismas loka.

„Es domāju gan," kundze glaimota noklepojās, piestumdama tuvāk sudraba kārbu ar cigaretēm. „Piekājīgi iekārtoties vienmēr bijusi mana vēlēšanās."

(Turpinājums sekos)

VILI VELDRI PIEMINOT

Šoruden pagāja 11 gadu, kopš dzejnieks Vilis Veldre (Istā vārdā Fricis Gulbis) pazuda bez vēsts.

Likteņīgā aiziešana notika 1940. g. naktī no 16. uz 17. septembri, dzejnieka 33. rudenī. Pirms tam viņš tikko bija atgriezies no Rīgas savās lauku mājās — Vandzenes Kalējos. Viss galvaspilsētā redzētais un piedzīvotais, kā arī atklātā saruna ar kādu bij. kollēgu — toreizējo sarkanās preses un literatūras varasvīru — viņu bija dziļi satriekusi. Viņš vairs neticēja, ka neatkārtosies 1919. gads. Komūnistu terroru un postu Veldrē jau reizi bija pārdzīvojis bēgļu gados Krievijā, kur Rostovā pie Donas, bada un slimību nomāktu, bija zaudējis tēvu. Viens ar māti un māsu viņš bija atgriezies dzimtenē, un tagad šīs baigās pagātnes ēnas pārklāja viņa paša dzimteni.

Vilis Veldre bija pārāk liels aistēts, ar sirdi un dvēseli piederēja tīrai mākslas pasaulei un nevarēja iet kompromisa ceļu. To nejāva arī viņa latviskā sirdsapziņa. Vēl pēdējā vasarā viņš man rakstīja: „Es nezinu, kas es būšu, ja nevārēšu vairs dzejnieks būt. Varbūt kļūšu laukstrādnieks..."

Viņa mājinieki nojauta, ka gatavojas kaut kas liktenīgs. Īpaši viņa māsa bija allaž nomodā par brāli, uzmanīdama tā soļus un gaitas. Māte tanī laikā jau bija iegūlusies slimības gultā, no kuras arī vairs nepiecēlās. Pēdējā dienā V. bija izgājis pastaigāties Nogales muižas virzienā, kas no Kalējiem pāris kilometru. Atgriezies mājās, V. stāstījis, ka ceļā redzējis kādu Rīgas vieglo auto ar numuru 1978, un dziļdomīgi piebildis, ka arī viņš varētu piedzīvot šādu gada skaitli, jo tad viņam būtu 70 gadu. Māsa atvieglota nopūtusies, domādama, ka dzejnieks savu grūtsirdību pārvarējis.

Taču otrā rītā V. istabā uz galda atstātās lietas — Latvijas pase, aceknes un vēstules — liecināja, ka dzejnieks atradis citu izeju. Arī neatzīstamā gulta rādīja, ka Veldre tajā nemaz nebija atgūlies, bet, jādomā, ap pusnakti, kad citi bija dziļā miegā, devies savā mūžības ceļojumā.

Dažas zīmes rādīja, ka viņš gājis to pašu dienā mīto taku Nogales muižas virzienā. Tajā vietā, kur biezais, dižaugušais parks robežo ar pļavu, ir virkne mazu, šauru eseriņu, bet dažiem tiem sava īpatība — divkārši dibeni. Dzejnieka pēdējais sacerējums bija īsa vēstulīte māsai. Ar Veldres īpatnējo, skaidri salasāmo rokrakstu tur bija rakstīts:

„Biju kļuvis dzīvei nederīgs. Aizeju. Bet nemeklē mani velti, jo mana kāpa vietu neviens neatradīs. Olgiņa gribēja mani glābt, bet nespēja. Nosūkupsti māti. Pasaki bērniem kādu labu vārdu. Es gan nevienam nekā jauna nedarīju, bet arī labs nebiju. Kaut visiem labiem cilvēkiem labi klātos."

Tāda ir šī īsā vēstulīte, kurā daudz traģisma, bet arī daudz mīlestības un labvēlības pret citiem ļaudīm. Cik atceros pēc sarunas ar V. māsu, vēstulē bija arī kāds teikums par viņa grāmatām, lai ar tām darot, ko pati par labāku atrodot. Vēl jāpiebilst, ka V. laulība jau kādu gadu bija šķirta, un vēstulē minētā O. bija dzejnieka paziņa.

Viļa Veldres aiziešana skumdina. Netikvien kā dzejnieks, kas tuvojās pilnbriedumam un deva un vēl vairāk solīja dot latviešu dzejai, bet arī kā cilvēks viņš saviem draugiem ir ešpīgs zaudējums.

Veldre savu dzeju skandēja kā putns zaļa galā, nepiespiesti, brīvi, un tajā daudz liksmes un gaiša prieka. Likās, ka viņš visur redz tikai labo, gaišo, par ko dzejnieks priecājas pats un liek priecāties arī citiem. Ne velti viņa pirmie divi dzejoļu krājumi saucas Valsirdība un Prieks. Īpaši viņš cildinājis savos pantos prieku, šo latviešu jauko tikumu, un cilvēku, kas nolicas pār darbu, viņš stāda visam pāri. Tāpat vienkāršos, bet ekanīgos pantos izlejas viņa prieks un sirdsdedze par dzimteni, par Latviju, kurai Veldre veltījis diezgan daudz dzejoļu. Daži arī komponēti.

Un tomēr, par spīti šai gaišai prieka vizmai, kā apakštonis Veldres dzejā skan arī kluss consordine, kāda skumja stīga. Tā ir īstas lirikas pazīme, jo cilvēks, īpaši dzejnieka jūtīgā dvēsele, kas aiz pārejošā, laicīgā jūt mūžības dvēsmu, nevar to noklusēt. To īpaši mana V. pirmajā dzejoļu krājumā un arī pēdējā, kas iznāca tikai pēc dzejnieka pazušanas un saucas Saule rasā. (Šis krājums bija sagatavots iespiešanai jau 1940. g. pavasarī un īsi pirms lieliniešu ienākšanas nodots red. J. Grīnam, Valtera un Rapas apgādā. Tās dzejoļu krājumu vēlāk arī izdeva.)

Kādā sarunā dzejnieks atzinās, ka pēc dabas esot pesimists. Tas gaišais, priecīgais, kas dominējot viņa dzejā un prozā, esot tikai dzīves virspuse, tā sākot, maska, ar kuru dzejnieks iziet ļaudīs. Ja jau pasaulē esot tik daudz bēdu un skumju, vai tad lai viņš vēl no savas puses tās pieliktu klāt? Nē, katram pašam savu bēdu esot diezgan, vajagot kaut kā gaiša, līksma.

Arī prozas darbos — 2 romānos Dižmuiža un Dēli un meitas, vairākos stāstos un novelēs un savos īpatnējā stilā uzrakstītos ceļojumu aprakstos Ceļi un cilvēki uc. Veldre paturējā to pašu gaišo, vietām tīri rotaļīgo stilu. Dzimis lirikis, viņš tomēr nekad necentās apzinīgi ieaust prozā lirikas elementus vai izskaistināt to dažādiem epitetiem. To labi var redzēt viņa romānā Dižmuiža, sevišķi beigās, kur muižas degšana fiksēta gandrīz protokoliskā kārtībā ar pulksteņa precīzitāti.

Pats pret sevi V. bija stingrs prasībās kā stila, tā izteiksmes ziņā. Viņš ārvien alka lielākas pilnības un nebija apmierināts ar sasniegto. Viņš solījās uzrakstīt romānu, kura varonis „iet caur dzīvi ar vaļēju mēteli un paceltu galvu..." Dažreiz viņam pašam patika nostāties tādā pozā: apmeklējot redakciju, viņš ārvien strauji atvēra durvis un, brīdi tajās palicis stāvam, noraudzījās caur aceņu stikliem mūsos, savelkot lūpu kaktiņos sasprindzinātu smaidu. Un tad spraga vaļā kāda asprātība vai izsauciens.

Bet citādi viņš bija klusas dabas, bez ārēja skaļuma, vienkāršs un sirsnīgs. Viņa attieksmes pret citiem cilvēkiem bija dibinātas pēc principa: „Dārait cits citam labu. Ja visur valdīs labais, tad ļaunums nekur nevarēs patverties." Var redzēt, ka viņš vēl pēdējā brīdī par to domājis, izsaukdamies — kaut visiem labiem cilvēkiem labi klātos!

Arnolds Rasa

Augusts Bija — skulptors un mags

„Kad 1914. g. noslepkavoja Krievijas caru Nikolaju II, Briseles žīdi sameklēja kādu manu fotografiju, uz kuŗas es izskatījos ļoti līdzīgs pēdējam krievu ķeizaram, un aizsūtīja to kādai Londonas avīzei ar sensacionālo ziņu, ka, lūk, Nikolajs II vēl esot sveiks un pie labas veselības. Žīdi par to nopelnīja 100 franku, tais laikos brangu naudu," vēlīgi smaidīdams, stāsta Augusts Bija, latviešu skulptoru seniors, kas savas mākslas

A. Bijas bareljefs Karaliene Astrīde ar bērniem pa labi autors, stāv arch. Pāsmans.

briedumu un slavas gadus piedzīvojis ārpus dzimtenes robežām.

Bijas mākslinieciskō meklējumu ceļš sācies laikā, kad brīvās Latvijas vārds mūža tikai sapņotāju sirdīs un uz pārdrošnieku lūpām. Dzimis 1872. gadā Kauguru pagastā, pa vakariem apmeklē piecklasīgo pamatskolu Rīgā un strādā par gravieri. Bet jau 1894. gadā dodas uz Norvēģiju, kur Oslo (toreiz Kristianijas) akadēmijā studē slavenā skulptora Seinbroka vadībā. Pēc trim gadiem ceļš ved uz Beļģiju. Te A. Bija iestājas mācībā pie savā laika lielākā zeltkaļa Viskemana. Vienlaicīgi viņš mācās arī Briseles karaliskajā mākslas akadēmijā, ko nobeidz 1900. g. ar zelta medaļu. Tas nozīmē, ka vienu papildus gadu var mācīties par velti, ka akadēmija dod atsevišķu ateljē un modeļus.

Tos laikus bija paraža, ka Manheimas pilsēta ik gadus pieprasīja Briseles akadēmijas laureātus speciālu uzdevumu veikšanai. Šoreiz Bijam vajadzēja veidot vairākas figūras Manheimas biržā. Kad darbs galā, Biju kā ievērojamu mākslinieku uz Lozannu, Šveicē, aicina krieva Viskovatova ģimene lasīt skulptūras lekcijas. 1902 g. viņš atgriežas Briselē, nodibina savu darbnīcu un ražō medaļas un metalla godalgas Beļģijas tirgum. Tas nostabilizē mākslinieka materiālo stāvokli. Bet karš izposta šo pasākumu, un kopš tā laika Bija nodarbojas galvenā kārtā ar reljefa portretiem.

Šai skulptūras nozarē atzīmējami arī latviešu mākslinieka nozīmīgākie veikumi. Katru reizi, ko Bija izgatavo, nopērk Beļģijas muzeji. Bet savā tiesa darbu atrodas arī ārzemju muzejos: Parīzē, Dortmundā uc. Par savu izcilāko sasniegumu pats tēlnieks uzskata pēdējā laika darbu: Karaliene Astrīde ar bērniem. Šo latviešu mākslinieka gatavoto bareljefu kā dāvanu saņems jaunais un tikko kronētais Beļģijas karalis Boduēns I.

„Bet darbs, ar kuru es iegāju muzejā, ir filozofa E. Hoitena portrets bareljefā," piebilst A. Bija, rādīdama statuju, graviru un bareljefu neizskaitāmo klāstu, kas, liekas, ir mākslinieka apartamentu īstie apdzīvotāji. Šai svešo sejū un augumu mežā suverēni izcelas „augstākās idejas" dievinātāja Raiņa biste. Starp ievērojamāko Beļģijas personību atveidiem stāv Čerčils ar cigāru zobos: tāds, kādu to tēlnieks redzējis pēc sabiedroto desanta izcelšanas Eiropas krastā. A. Bijam pieder arī Z. Meierovica statuja, kas darināta tai laikā, kad mūsu pirmais ārlietu ministrs, apbraukādams rietumu metropoles, bija iegriezies Briselē.

A. Bijas mākslas augsto līmeni apliecina zelta medaļa, ko viņš ieguvis 1935. g. starptautiskajā izstādē Briselē. Beļģijas karaliskās bibliotēkas direktors Turnērs kādā referātā par latviešu mākslinieku saka: „Viņa mākslinieka talants attīstījās sevišķi pēc pirmā pasaules kara. Šī attīstība īpaši izmantāma medaļās-portretos, kas veidoti ļoti raksturīgi, visu uzmanību pievēršot profilam." Par Bijas izstādītiem darbiem 1931. g. starptautiskajā izstādē Parīzē Leipcigas izdevums Deutsche Graveur-Zeitung und Stempel-Zeitung raksta: „... Bijas darbi veido beļģu grupas „naglu". Bija ir ļoti liels mākslinieks, kas prot apbrīnojami labi fiksēt katru sejas izteiksmi. Blakus Bijam pārējie beļģu gravieri patiesi paliek ēnā." — Lielākais beļģu laikraksts Le Soir atzīst, ka „Bijas darbus pazinēji uzskata par visievērojamāko veikumu medaļas nozarē". — Mākslas žurnāls Savoir et beauté latviešu skulptora mākslu raksturo šādi: „... viņš fiksē bronzā katra modeļa būtisko izteiksmi, skatīdams to no garīguma viedokļa. Katra medaļa kļūst par cilvēcīgu dokumentu, par paliekamu dabas liecību. Bija ir lielā medaļists. Viņš restaurē medaļas mākslu, kurā mūsu senči bija sasnieguši lielu pilnību." — Flāmu mākslas un kritikas žurnāls De Tijdstroom atzīst, ka „Bijas māksla savu kulmināciju sasniedz numismatikā. Viņš ir atjaunojis sakaru ar visvecāko medaļas meistaru produkciju, bet visgrūtākos motīvus viņš tomēr apstrādā moderni".

Kaut arī Augusts Bija tuvojas sava mūža astoņdesmitiem gadiem, viņš vēl nebūt nedomā bezdarbīgi atgāzties nodrošinātās slavas piesaulē. Top jauni darbi, reālizāciju gaida jaunas un pārdrošas ieceres. Sirmums matos pie viņa ir garīgas jaunības zīme, tāpat kā piecdesmit pieci svešniecībā pavadītie gadi nav spējuši likt piemirst latviešu valodu. „Ne velti desmit gadu esmu studējis mākslu — ne nu pašu melnāko! — un ieguvis savas dzīves galveno atziņu: gars stāv augstāk par matēriju," saka mākslinieks, kad pienācis laiks atvadīties.

Gribas ticēt, ka, tādā zināšanā iesvaldīts, Augusts Bija vēl ilgi spēs ik pievakari aizstaigāt uz skaistāko Briseles parku — Santenēru, kur var redzēt slidojam un lidojam beļģu sievietes stāvus un tā gūt iedvesmi jaunieni tēlnieciskiem veikumiem.

R. Avens

Latviešu sekmes Luvēnas universitātē

Ar svinīgu dievkalpojumu Sv. Pētera baznīcā un rektora monsinjora Veienberga atklāšanas runu universitātes lielajā aulā ministru, sūtņu, ģenerāļu uc. Beļģijas prominenču klātienē atkal sācies jauns mācību gads Luvēnas katoļu universitātē.

Studentu skaits šogad krietni pieaudzis un pārsniedz 8000, no tiem 589 ārzemnieki. Sekojot mūsdienu sociālo problēmu diktētajām vajadzībām, šogad pie universitātes nodibināta jauna fakultāte — Institut superieur du Travail (Darba institūts) ar trīs nodaļām, kas dos speciālizglītību studentiem, universitāti beigušiem un ārstiem sociālajā un darba organizācijas laukā.

Latviešu studentu saimei aizvadītais mācību gads šajā universitātē bijis viens no sekmīgākajiem un studiju panākumu ziņā izvirzījis latviešus vienā no pirmajām vietām. No 17 latviešu studentiem, kas šogad piedalījās pārbaudījumos, tos izturējuši 15. Latviešus pārspējuši vienīgi ungāri, ar līdzīgu izturējušo procentu iegūstot labākas atzīmes. Citām tautībām izkritušo studentu skaits ievērojami lielāks.

Pavasarī medicīnas studijas ļoti sekmīgi beidza Gaida Znotiņa-Adamsone, iegūstot Dr. med. gradu. Pašreiz viņa ar savu dzīves biedru — tautsaimnieku Antonu Znotiņu — ir jau Kanādā, kur abiem radušās konkrētas izredzes strādāt savā speciālitātē, jo Luvēnas katoļu universitātes diplomam ne vien Eiropā, bet arī aizjūras zemēs ir laba slava. Rudenī komerc- un finančzinātņu fakultāti ļoti sekmīgi pabeidza Ādolfs Sprūdžs, iegūstot licenciāta grādu. Viņa diplomdarba temats — Reklāmas aģentūra ASV.

Nenogurstoši rūpēdamies par studiju iespējām latviešu jaunatnei, bīskaps Sloskāns arī šogad, pateicoties universitātes vadības atsaucībai, izgādājis stipendijas 3 jauniem studentiem. Stipendijas bēgļu studentiem joprojām maksā Beļģijas valdība, izmantojot šim nolūkam daļu no IRO atbalstam paredzētajām summām. Pēc IRO darbības izbeigšanās ar nākošā gada janvāri paredzama līdzekļu krīze, bet ir cerības, ka Beļģijas valdība un sabiedrība, kas līdz šim parādījuši izcilu atsaucību un bēgļu studentu stāvokļa izpratni, atradīs vajadzīgos fondus stipendiju nodrošināšanai citur.

Dzīves dārdzības pieauguma dēļ stipendijas šogad paaugstinātas, un katram bēgļu studentam paredzēts 2500 franku mēnesī. Šo summu gan neizmaksā kattam atsevišķi, bet tautību nacionālajām komitejām; tajās deleģēti profesori un vietējās uzticības personas, kas pārzina studentu saimniecību un nodrošina līdzekļu sadali. Šogad universitāte bijusi taupīgāka stipendiju piešķiršanā; kamēr pag. gadā tās deva arī pārbaudījumos izkritušajiem studentiem, kas bija spiesti palikt otro gadu tai pašā kursā, kā arī universitāti beigušiem tālākām studijām, tagad šīs katēgorijas vairs neatbalsta.

Jaunajam mācības gadam sākoties, latviešu studentu saime Luvēnā dedzīgi turpina sākto darbu un, nebaidoties no kādreiz plānāka maizes riecieņa, valodas grūtībām un profesoru bardzības, lauž ceļu uz galšāku nākotni sev un savai tautai.

Ad. Mārzems

Iras Baltzares koncerti

Pēc gandrīz četru gadu pārtraukuma latviešu dziedātāja Ira Baltzare atkal parādījās latviešu publikas priekšā kopā ar īgaunu pianisti Dagmāru Kokeri, sniegdama koncertu Londonas latviešu draudzes sarīkojumā. Kā zināms, šī gada maijā Baltzare ar savu koncertu Vigmora aulā guva ļoti lielus panākumus, un par viņu ārkārtīgi atzinīgi rakstīja pieci lielās angļu avīzes. Dziedātāja bija izvēlējusies dažas operu arijas un trīs vieglāka satura dziesmas, gūdama plašu klausītāju atbalsi.

Baltzare, kas diendienā papildinās pie dziedāšanas profesora Borgioli, savu nākošo koncertu plāno rīkot Karaliskā Alberta aulā. Viņas līdzšinējie panākumi galvaspilsētas mākslas cienītāju vidū liek droši cerēt uz pānākumiem arī šādā liela stila pasākumā, ko uzdrošinās tikai retais.

—ns

INDRA BENČONE

Negaisā

Nepleskaries koklei,
Šovakar lai klus.
Mākons sauli aizsedz,
Negaiss būs.

Neveries man sejā,
Balles sirdi māc.
Diena vēršas naktī,
Tomēr spēlēt sāc!

Skaņas lido garām.
Lietus logā sit.
Mirkļi vienmērīgi
Tālāk rit.

Netrinkšķini koklī,
Arī viņa raud!
Nāc pie manis tuvāk,
Debess draud.

Jauni vārdi — jaunas vārdnīcas

Vai esat kādreiz mēģinājis ar Ro... angliski-latviskās vārdnīcas 1932. ... izdevuma palīdzību sarakstīt k... plašāku apcerējumu par aktuāl... politiskiem, sporta vai tehnikas j... tājumiem? Tie, kas to mēģinā... pārliecinājušies, ka tas vairs nav ... iespējams. Visu moderno valo... vārdu krājumi pēdējos divi gadu d... mītos kļuvuši par ziņtiem jaunvār... kupļāki, tā ka mūsu tēvi un vec... daudz ko no mūsu tagadējām sa... nām vairs nesaprastu. Tāpēc ir ... sveicami, ka pazīstamais Langens... apgāds Berlinē šogad pasācis sa... svešvārdu vārdnīcas un mācības g... mātas „pārjaunot". Pirmais š... veida papildināts izdevums ir L... genšeita angliski-vāciska un ... ciski-angliska vārdnīca. Salīdzinot ... 1946. g. izdevumu, kas iznācis Sva... vārdnīca papildināta ar vairāk tūk... vārdiem — sākot ar „atom bom... un beidzot ar „interzonal, zone... (Langenscheidts Taschenwörterbüch... „Deutsch-Englisch" und „Englis... Deutsch", Verlag Langenscheidt, B... lin).

Tiem latviešiem, kas prot vāci... un domā izcelot vai arī jau izcelojo... lieti noderēs vēl dažas citas, speciā... kas angliski-vāciskas un vāciski-... gliskas vārdnīcas. Pirmā vietā ... minama vārdnīca ar nosaukumu En... lisch wie es nicht im Wörterbu... steht (Dorn-Verlag, Bremen). Se al... bēta kārtībā sakārtoti apm. 24.000 ... gļu valodas izteicienu. Šī frazeo... ģiskā vārdnīca ir katras parastās ... gļu valodas vārdnīcas papildinājo... un sevišķi noderīga izcelotājiem. C... še pieminama vārdnīca saucas M... dern English (Dorn-Verlag, Brem... un domāta tādiem lietotājiem, k... jau ir zināmas priekšzināšanas an... valodā. Tā aptver vairākus tūk... šus specālu izteicienu un jaunvār... kādus līdzšinējās vārdnīcās pa lie... kai daļai vēl neatrodam. Sevišķa ... rība veltīta tādiem izteicieniem, ... patlaban lieto amerikāņu un an... iestādes un kas sastopami saimn... ciskā dzīvē un tieslietu praksē. Vā... nīcai pievienota īpaša daļa, kas p... skatāmā veidā sniedz īsu ievadu ... gļu valodas vēstuļu stilā, tām se... parastāko saīsinājumu krājums, ... žādo iestāžu, arodu un amatu nos... kumu saraksts, pārskats par ame... kāņu un angļu naudas vienībām, ... tiem, svariem, zemju un tautu nos... kumiem un beidzot lietojamāko eat... smes noteikumu uzraksti.

Augšminētā Brēmenes apgāda ... rāk iznākusi arī vesela virkne der... tehnisku angliski-vācisku un vāciš... angļisku vārdnīcu, piem., Technisch... Wörterbuch für Schiffbau, Tech... sches Wörterbuch, Technisches W... terbuch für das Kraftfahrwesen, Fa... wörterbuch für das Baugewerbe ... Eisenbahnbetriebstechnisches Wört... buch.

Z. V.

KULTŪRAS CHRONIK

Rakstnieks Voldemārs Dambergs ier... Anglijā, kur uzturēsies ilgāku laiku, Lon... nā uc. latviešu centros lasot priekšlasīju... par aktūtiem mākslas jautājumiem.

Vēsturnieks Juris Vīgrabs 26. septembrī ... zīmēja 70. mūža gadus. Jubilārs beidzis ... gas pilsētas ģimnaziju un Tērbatas unive... tātes teoloģijas fakultāti. Pēc Latvijas nod... nāšanas strādājis dažādos amatos ārli... ministrijā. Studējis arī vēsturi un vācu o... pācijas laikā bijis Latvijas universitātes l... tors, bet trimdā BU mācības spēks.

Jānis Rudzītis ķēries pie sava pirmā p... zas darba sarakstīšanas. Tas sauksies K... zemes atmiņas.

Rakstā par L. Liberta izstādi Nujorkā ... sept. numurā) ieviesušies kļūda: L. Liber... pēdējā izstāde notikusi 1939. g., nevis 19... kā nepareizi iespiests.

Latviešu federālā... kopības biedri!
... LFK kongresa nosaukšanu ... rēķinātēnes visus biedrus ... ar sekojošo ziņas: vārd... dzimšanas dati, pilnīga adrese. ... ierosināt kandidātus LFK ... Federālajā Revīzijas Kom... darbu nolēmušos gar... LFK darbu nākot... adrese: Egonam Kir... St., Manchester, 8, Englan...
Tautiešiem,
... kuŗām būtu interese ... precību noslēgšana ar tau... vīrieša vecuma, jaunāk... vecāks par tu vari būt j... Kopīgai domātām vēstul... garantēta. — Rakst... Vaun., Vid., Vec. ar N...
FRANCI SAULĪTI,
... bijušo policistu. R... 16) Frankfurt, Industriehof... Germany.
LATVIJA
... (913) 1951. g. 20. Oktobrī
... Mazsalacas ... dzimtenes ērģelnieks un...
... sludinājumu maksu ... 1951. g. 1. nov.
... sludinājumus maksu ... pieņem ... nemainās, kā arī ap...
Abonements Vācijā
... individuāli (līdz 3 eks. ... mēnesī, pasūtīju... ar pieaūtīšan... vairāk par 3 eks.), DM 3... DM 4.50 mēn. ... DM 0.85, uz AS... pasūtīju pa pastu DM 3 ... un Jaunzēlandi ...
Sludinājumi Vācijā
... DM 0.90 par vienslej. nonpareil... ... atkārtojumiem slud... gas pilsētas ģimnazijā un Tērbatas unive... tātes teoloģijas fakultātī. Pēc Latvijas nod... nāšanas strādājis dažādos amatos ārli... ministrijā. Studējis arī vēsturi un vācu o... pācijas laikā bijis Latvijas universitātes l... tors, bet trimdā BU mācības spēks.
... pieteikumus, sludinājum... ... VĀCIJĀ pieņem ... nemainās, kā arī ap...
... sludinājumu maksu ... 1951. g. 1. nov.
... LFK APGĀDS LATVIJA ... (13a) Ordenskirchen, Obb., ... Kaiserwiesenweg. ... Germany.

†

1951. g. 6. oktobrī Heiligenhafenas slimnīcā miris mūsu kollēga, bijušais Latvijas armijas 7. Sigulda kājnieku pulka

kapteinis

FELIKSS BRŪVELIS

dzim. 1890. g. 9. sept., apbedīts 1951. g. 10. okt. Heiligenhafenā.

Neizdzēšamā piemiņā viņu paturēs latviešu slimnieku kopa.

†

Šī gada 8. oktobrī traģiskā nāvē mira mūsu darba biedrs

Jānis Priedīte

dzim. Madonā 1931. gada 6. maijā.

Viņu mīļā piemiņā paturēs

323 MT UNIT MSO komandieris un transporta virs

Ofterfeldā, 1951. g. 8. 10.

†

Mūsu darba biedrs, latviešu leģionārs

J/Word. **Jānis Priedīte**

dzimis 1931. g. 6. maijā, miris traģiskā nāvē 1951. gada 8 oktobrī.

323. transp. grupas Daugavas Vanagu saime

†

1951. gada 8. oktobrī mūžībā traģiskā nāvē mūsu sirdsmīļais dēls un brālis

323. transp. grupas J/Word, jaunākais latviešu karavīrs un DV biedra-dibinātājs

Jānis Priedīte

dzimis Madonā 1931. g. 6. maijā

To sauli, ko Tu sirdī nesi, To zilumiņu dzimtenē . . .

Tēvs, māte Zelgalē, māsa Zviedrijā

†

Mūsu mīļā

Leontīne Kalniņa

dzim. 1893. g. 26. aug. Rīgā, šķīrusies no mums 1951. g. 20. septembrī Ulmā, Oberer Riedhof. Kremātizēta Ulmā 8. g. 2. oktobrī.

Kam dienas gājums bija grūts, Tam mīļš ir vakars vēss.

Par viņu sēro radi un draugi

†

Ar dziļām skumjām paziņojam, ka pag. gada 13. novembrī pilnīgā vientulībā Mazsalacas bij. draudzes skolā miris ilggadīgais Mazsalacas draudzes ērģelnieks un bij. draudzes skolotājs

KĀRLIS OSIS

dzim. 1885. g. 1. nov. Gaujienā, apbedīts 1950. g. 18. nov. Mazsalacā.

Dziļās sērās bērni, bērnu bērni un bērnu bērnu bērni Austrālijā, ASV, Kanādā un Vācijā.

„Tā gribējās mūžos vēl sagaidīt . . ."

Latviešu federālistu kustības biedri!

Sakarā ar LFK kongresa sasaukšanu, lūdzu aicinājumu ievērot reģistrēties visus biedrus, sniedzot par sevi sekojošas ziņas: vārds, uzvārds, dzimšanas dati, pilnīga adrese.

Laipni lūdzu uzstādīt kandidātus LFK Federālai Komitejai un Fed. Revīzijas Komisijai.

Lai kongresa darbs nebeigtos gaŗumā un lai nerastos lieli izdevumi — viss ir manāmi vienkāršots. Būšu pateicīgs, ja federālisti nāks jau laikus klajā ar dažādiem ierosinājumiem attiecībā uz LFK darbu nākotnē.

Visu saraksti adresēt: Egonam Kiršteinam, 15, Elizabeth St., Manchester, 8, England. (463)

Tautietes,

19 līdz 30 g. v., kuŗām būtu interese sarakstīties nopietnā precību nolūkā ar tautiešiem Anglijā! Esam slaida auguma, jaunākais 26, vid. 28, vec. 29 g. v. Tu vari būt jaunava vai atraitne. Nopietni domātām vēstulēm ar fotogrāfiju atbilde garantēta. — Rakstiet šīs avīzes kantorim Jaun., Vid., Vec. ar Nr. 481. (481)

Meklēju

FRANCI SAULĪTI,

Hanavas nometnes bijušo policistu. Rakstīt: J. Mansons, (16) Frankfurt, Industriehof, Bl. 8—22, Germany. (474)

LATVIJA

Nr. 69 (513) 1951. g. 20. oktobrī

Neiesūtītos manuskriptus atgriezībā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nāv katrā ziņā arī redakcijas domas.

Abonements Vācijā,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 3.60 par eks. mēnesī, pasūtinot kolektīvi (vairāk par 3 eks.), DM 3.— mēn., uz ārzemēm DM 4.50 mēn., atsevišķa numura cena DM 0.85, uz ASV un Kanādu pa gaisa pastu DM 8.50 mēn., uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisa pastu DM 9.50.

Sludinājumi Vācijā

maksā DM 0,90 par vienslej. nonparelle iespiedumrindas aizņemamo telpu. Vienreizīgs 10 iespiedumrindu sīkai piederīgo meklēšanai DM 5.—; vienleiz 5 iespiedumr sīkai DM 3.— Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 30% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju starpniecību izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK APGĀDS LATVIJA
(13b) Gralenaschau, Obb.,
Regierungslager
US-Zone, Germany

Meklē mantiniekus

The Treasury Solicitor, Londonā, meklē 1946. g. 7. februārī mirušā latviešu jūrnieka **JAŅA STABULNIEKA** (al. John Stabulnieck), dzim. 1877. g. 16. jūlijā Latvijā, un 1951. g. 31. maijā mirušā **FRIČA BĒRZIŅA** (al. Frank Burzins), dzim. 1896. g. 9. novembrī Tukumā, mantiniekus. Tiesīgie mantinieki, vai tie, kam tādi būtu zināmi, lūgti atsaukties Latvijas sūtniecībai, 87, Eaton Place, London S. W. 1.

Latviešu preses biedrības

GADA GRĀMATA 1952. G.

iznākusi un pieprasāma visās grāmatnīcās visās zemēs un apgādā.

Saturā O. Akmentiņa, A. Eglīša, Z. Lazdas, E. Kezberes, E. Skujenieka, O. Liepiņa, prof. A. Švābes, F. Freidenfelda, P. Ērmaņa u.dc. raksti un sacerējumi, humors un ilustrācijas.

(477)

Apgāds LATVJU GRĀMATA
Waverly, Iowa, U.S.A.

IELĀPI SODIEN VAIRS NEDER

Vienīgā atbilde

trīsdas sasāpējušākam jautājumam —

pašu jauniešu žurnāls!

Izdevums, ko galdījusi latviešu jaunatne, audzinātāji, sabiedriskie darbinieki un daudzi citi.

Izdevums pēc jaunākajiem literatūras un žurnālistikas principiem, modernā iespiedumtechnikā, pirmais daudzkrāsainais trimdā.

Izdevums ar labāko un populārāko rakstnieku piedalīšanos, jauno un visjaunāko autoru darbiem, kā arī daudziem oriģinālzīmējumiem un fotoattēliem.

Lai arī cik jauns vai vecs Jūs būtu —
kļūstiet žurnāla līdzstrādnieks, abonents vai atbalstītājs —
rakstiet galvenai redakcijai vai attiecīgo zemju pārstāvjiem.

Pievienojiet arī savu priekšlikumu žurnāla nosaukumam!

Mūsu pārstāvji:

ASV — Ivars Avots, 114, E. Center St., Danville, Pa.
Alfrēds Kalniņš, 209, N. Mc. Kendrie Ave., Mount-Morris, Ill.
A. Mednis (bij. Neiemītā Taka), 1215, N. Randolph St., Phila. 22, Pa.
KANADĀ — Igors Neimanis, 9015, Berri St., Apt. 3, Montreal, P. Q.
ZVIEDRIJĀ — Latvju Vārds, Postbox 15079, Stockholm 15.
J. Sviestiņš, Trollebergsvägen 38 b, Lund.
ANGLIJĀ — Laimonis Reinholds, 19, Carsington Gardens, Oakfield Park, Wilmington, nr. Dartford, Kent.
Gunārs Gubiņš, 28, Hanover Sq., Bradford.
AUSTRĀLIJĀ — Milda Gurskis, 18, Bedford St., Woodville, hth., Adelaide.

Abonementa maksas par 3, 5 un 10 numuriem: Vācijā DM 4.80, 7.—, 12.—; ASV Dol. 1.80, 2.50, 4.—; Kanadā K. dol. 2.—, 2.80, 4.50; Anglijā Šil. 7/6, 10/6, märc. 1/—/—; Austrālijā A. šil. 9/—, 13/—, märc. 1/2/6; Zviedrijā Kr. 6.—, 8.50, 15.—; pārējās valstīs 15, 24 un 40 st. pasta kuponi.

Samaksu varat izdarīt arī pēc pirmā numura saņemšanas, kas iznāks š. g. 15. novembrī.

Galvenās redakcijas un apgāda adrese: Erika Berkmaņa, (13b) Murnau, Obb., Postfach 19, Germany.

(470) Sekojiet turpmākiem sludinājumiem!

Jauniešu apgāda kopa Vācijā

Rudens vakaros lasait

TAIGAS MEDNIEKUS

Labākā grāmata par piedzīvojumiem Sibirijā. Lasait šo grāmatu, un Jūs zināsit, kādā vidē jādzīvo mūsu aizvestiem. Trīs daļas kopā, 300 lpp., 128 ilustrācijas, visi eks. tikai lesieti, daudzkrāsaina vāks. Cena DM 10.—.

Bez tam:

BISMARKA NOSLĒPUMU
(Jūras kaujas)
Cena DM 6.—

J. Siliņš, Dabas vērotāji, jaunatnei . . 3.—
J. Sudrabiņš, Aspāzijas gaisma austi . . 5.—
(Cīņu apraksti Vidzemē un Kurzemē)
T. Plivjē, Stalingradas traģēdija, ies. 12.—
A. Munte, Grāmata par San Mikelu, ies. 11.—
T. Grīnbergs uc. Reliģija un dzīve . . 6.—
Apgādu plašākais grāmatu katalogs . . 0.50

Andr. OZOLIŅA apgāds
24b, Eutin/Holst., Rettberg-Kaserne.
(472)

Latvijas sarkanais krusts
Eslingenā, Uhlandstr. 7, lūdz

INDULI LAPIŅU,

dzim. 1915. g. 17. maijā, steidzīgi paziņot savu pašreizējo dzīves vietu. Personas, kas viņu būtu sastapušas pēc 1945. g. Rietumvācijā, savukārt lūgtas paziņot pēdējo sastapšanos ar viņu. Ziņu lūdz radi: ASV.

Precību nolūkā

vēlas sarakstīties ar latviešiem. Vēstules lūdzu adresēt: Sverige, Göteborg, Postestestante, Andris Dzīle. (462)

Zobārste

O. Silarāja

Bolton, 6, Vernon St.,

sākot ar 15. oktobri, pieņem N. H. S. un privātus pacientus. (480)

PAZIŅOJUMS

LFK žurnāls SAUCIENS TĀLĒS Nr. 9. iznāks š. g. decembrī. Pēc lasītāju vēlēšanās žurnālam būs atkal literārā daļa, kurā aicinu līdzstrādāt mūsu vecās un jaunās pāaudzes rakstniekus. Sauciens Tālēs sniegs idejiskus un informatīvus rakstus par Baltijas Vienības, Eiropas Federācijas, Pasaules Valdības, Federālisma ideoloģijas jautājumiem, kā arī plašus rakstus par citiem tematiem, sevišķi par antikomūnisma darbu.

Abonēšanas maksa: 1 numurs 2/—; 3 numuri 6/—; 6 numuri 12/—.

LFK pārstāvību vadītājus lūdzu norēķināties par agrāk nosūtītiem numuriem.

Visu sarakstī adresēt: LFK Informācijas daļai, Egons Kirāteins, 55, Elizabeth St., Manchester, 8, England. (464)

Šoruden

DAUGAVAS GRĀMATU KLUBA

5 LATVIEŠU AUTORU DARBI skaistos DGK sējumos

Veronika Strēlerte

GAISMAS TUKSNEŠI

Šai jaunajā krājumā Strēlertes dzeja kļuvusi vēl tīrāka, caurspīdīgāka, vēl smalkāk kalta. Iznāk oktobrī.

Brošēt. Dol. 2.—, K. dol. 2,10, Šil. 11/3, A. šil. 14/—, DM 6,50.
Ies. Dol. 3,75, K. dol. 2,85, Šil. 15/6, A. šil. 19/3, DM 9,20.

Alfreds Dziļums

VAKARS UZ EZERA

Tornas grāvraču autors šoreiz tēlo drāmu, kas norisinās kādā latviešu lazaretē kapitulācijas dienās. Iznāk oktobrī.

Brošēt. Dol. 1,80, K. dol. 1,90, Šil. 10/3, A. šil. 12/6, DM 6.—.
Ies. Dol. 2,50, K. dol. 2,60, Šil. 14/3, A. šil. 18/—, DM 8,50.

Ēriks Ādamsons

SAPŅU PĪPE

Pēdējie dzejoļi. Sakārtojis Andr. Johansons. Tā ir neikdienišķa grāmata, kur lietu vienīgā mērauklā ir skaistums, kur autors pārvērtis par skaistumu visu, kam pieskāries. Iznāk oktobrī.

Brošēt. Dol. 1,80, K. dol. 1,90, Šil. 10/3, A. šil. 12/6, DM 6.—.
Ies. Dol. 2,50, K. dol. 2,60, Šil. 14/3, A. šil. 18/—, DM 8,50.

Richards Valdess

JŪRAS VILKI

Vīriškīgs jūrnieku spēks, briesmas, bezdibeņi vienkārši joki, baltō nakšu nostalģija svešās piekrastēs mainās cits caur citu tās dēkainās peaudzes dzīvē, kas lika pirmos pamatus latviešu uzņēmībai. Iznāk novembrī.

Brošēt. Dol. 2,50, K. dol. 2,60, Šil. 14/3, A. šil. 18/—, DM 8,50.
Ies. Dol. 3,25, K. dol. 3,35, Šil. 18/6, A. šil. 23/3, DM 11,—.

Aleksandrs Čaks

MANA PARADIZE

ar NIKLĀVA STRUNKES 8 daudzkrāsainām un 8 vienkrāsainām ilustrācijām. Otrā grāmata Daugavas greznā grāmatu sērijā. Tipogrāfiskā apdarē un ilustrācijās pārspēj Pasaku lugas. Tikai lesietā. Iznāk novembrī.

DGK dalībniekiem:
Dol. 5.—, Šil. 29/—, A. šil. 36/—, DM 17.—, Kr. 20.—
Atklātā tirgū:
Dol. 6.—, Šil. 34/—, A. šil. 43/—, DM 20.50, Kr. 24.—

DKG dalībnieki iegūst skaistu sējumu par brošētas grāmatas cenu, **nododot pasūtinājumu nekavējoties**, ne vēlāk par 15. novembri (dienvidu puslodē līdz 31. decembrim) un iemaksājot tieši apgādam (ar International monay order, čeku utt. (vai pārstāvjiem: **ASV** Mr. J. Porietis, 600, Tremont St., Boston, Mass.; **Kanadā** Mr. V. Ziedīņš, 92, Morse St., Toronto, Ont.; **Anglijā** Mr. E. Alksnis, 72, Queensborough Terrace, London, W. 2; **Vācijā** Mr. Dikle, (23) Hahn i. O., Postfach.

Uz pasūtinājuma lūdzam atzīmēt burtus DGK. Grāmatas saņemsit no apgāda tieši. Pārsūtīšanas izdevumi Jums nav jāmaksā.

Par grāmatu kluba dalībnieku (bez kādām saistībām) var kļūt, izdarot pasūtinājumu ar atzīmi DGK, vai vienkārši atrakstot kārtīti.

NEPALAIŽIET GARĀM ŠO IZDEVĪBU!

Būs daudzi grāmatu draugi, kas gribēs sev visus 5 sējumus. Iemaksājot tagad (bet ne vēlāk kā 15. nov.), tos iegūstat par
Dol. 11,—, Šil. 65/—; A. šil. 85/—; DM 40,—; Kr. 45,—

Uz pasūtinājuma lūdzam rakstīt: Par 5 DGK latviešu grāmatām.

(Dienvidu puslodē pēd. iemaksas termiņš 31. dec.)

(468)

DAUGAVA Garvargatan 11, I, Stockholm, Sweden.

Daugavas Vanagu salidojums...

(Turpinājums no 1. lpp.)

vijā. 2) Mēs neesam tiesīgi lemt, kādai politiskai iekārtai vajadzētu būt Latvijā; to varēs izlemt tikai visa latviešu tauta. 3) Ikviens var paust savus politiskos uzskatus, bet nedrīkst savu viedokli padarīt par priekšnoteikumu savstarpējai sadarbībai.

Lai DV rīkotos vienveidīgi, visā pasaulē nodibināma DV centrālā valde globālā mērogā un jāpieņem statūti. DVF valde ikmēnesi saņem ziedojumos ap 300 märc. Pabalstos Anglijā izsniedz ap 130 märc. mēnesī. Pēdējos 6 mēnešos uz Vāciju nosūtītas 260 märc., bet līdz gada beigām — uz turieni nogādās arī pārējos paredzētos līdzekļus.

Izglītības nozarē DVF piedalās uzturēšanā vai pilnīgi uztur 7 latviešu skolas. Nodibināta centrālā bibliotēka un bibliografiskā grāmatu krātuve. Pagājušā nedēļā notikusi Londonas Avīzes izdevēju kopsapulce, kurā piedalījušies arī DV, kas laikrakstu atbalsta ar 10 märc. mēnesī; arī sūtniecības atbalsts ir 10 märc., bet Bazniças pārvaldes — 8 märc. Tomēr pēdējā laikā avīzes saimniecībā radušās grūtības: izsūtīšanas cena paaugstināta. un pēc red. Podnieka nāves tā no diviem redaktoriem pārgājusi uz trim. Atkritusi arī daļa lasītāju.

Sekoja nama komitejas priekšsēža Strazdiņa ziņojums. Komiteja pūlās, lai nams atmaksātos un būtu labā kārtībā, kļūstot par visiem latviešiem patīkamu mītni. Ja nama kapitālu paceltu vēl par apm. 700 märc., gada laikā varētu atbrīvoties no aizdevumiem. DV mītne nes peļņu, un budžets realizējies paredzētā apmērā.

Saimniecības nozares vadītājs Kursietis ziņoja par DVF grāmatnīcas saimniecību. Uz 20. maiju tai bijis 256 märc. parāds. Kopš pārkārtojumiem grāmatnīca saimniekojusi sekmīgi un patlaban jau uzrāda nelielu atlikumu. Lai pavairotu ienākumus, tā sākusi arī apgāda darbu. Tuvākās dienās iznāks kaŗavīru dziesmu krājums Kaŗa zābakos ar Rirdāna ilustrācijām. Revīzijas komisijas priekšsēdis Tomass konstatēja, ka valdes darbs uzskatāms par intensīvu un sekmīgu.

Sekoja DV centrālās valdes locekļu vēlēšanas. Lielbritānijai tur pienākas trīs vietas; par šiem locekļiem kopsapulce izraudzīja Alksnīti, Strazdiņu un Arāju.

Tālāk delegāti ziņoja par savu nodaļu darbību, nākot ar dažādiem ierosinājumiem un kritiku.

Vispārēja un dažbrīd ļoti asa kritika vērsās pret Londonas Avīzi, tiklab saimnieciskā, kā satura ziņā. Pēc ilgākām debatēm vienbalsīgi pieņēma rezolūciju, ka DVF valde pilnvarota panākt Londonas Avīzes lietā tādu stāvokli, kas apmierinātu DVF materiālās un idejiskās intereses, pretējā gadījumā rīkoties pēc saviem ieskatiem.

Sanāksmi beidzot, vienprātīgi sumināja vanadžu komiteju, kas bija rūpējusies par pārstāvju uzņemšanu.

—ns

„Mūs gribēja nopirkt ar cigaretēm un šokolādi..."

KĀ „BRĪVĪBAS VILCIENA" NETĪŠIE PASAŽIERI TAISNOJĀS GOTVALDAM — ARVIEN JAUNI BĒGĻI UZ RIETUMVĀCIJU UN ZVIEDRIJU

Dzelzs priekškara sen zaudējis savu sākotnējo „necaurlaidību", un ik nedēļu lasām jaunas ziņas par pārbēdzējiem, kas rietumus sasniedz dažkārt visai dramatiskos apstākļos. Nākošajā numurā sniegsim izvilkumu no kāda čecha dienasgrāmatas, kurš kopā ar vairākiem biedriem pa izraktu apakšzemes eju izbēdzis no urana raktuvēm Jachimovā (Joachimtālē). Dzelonstiepļu žogu un ložmetēju torņu apjosto vergu darba nometni apsargā čechu formās tērpti padomju karavīri. Izbēgušie čechi novārguši un vēl savās ieslodzīto drēbēs tērpušies sasniedza Vācijas amerikāņu joslu ap to pašu vietu, kur 11. septembrī cauri dzelzs priekškaram izlauzās ts. „brīvības vilciens" ar čechu pārbēdzējiem.

No šī vilciena 32 pasažieriem, kas Čechoslovakijā neatgriezās, 21 dzīvoja Ludvigsburgas emigrācijas centrā, cerībā izceļot uz Kanadu. Kanadas iestādes Karlsrūē tomēr 8 no šiem bēgļiem noraidījušas „drošības apsvērumu dēļ". 11 citu šīs grupas dalībnieku, kam iecelošanai Kanadā šķēršļu nav, paziņojuši, ka, solidarizējoties ar noraidītajiem tautiešiem, paliks Vācijā tik ilgi, līdz Kanada uzņems visus. Noraidīto vidū ir arī viens no „brīvības vilciena" organizētajiem Dr. J. Svecs ar ģimeni, bet pārējie noraidītie ir jaunieši 18—21 g. vecumā.

No Stokholmas ziņo, ka Čechoslovakijā atgriezušies bēgļu vilciena pasažieri kopīgā vēstulē valsts prezidentam Gotvaldam mēģina attaisnoties, nonievājot rietumus un slavējot austrumus. Vēstulē starp citu teikts: „Nedaudzajās dienās, ko reakcionāru nodevēju neģēlīgās rīcības dēļ bijām spiesti pavadīt Vācijas amerikāņu joslā, iepazināmies ar brīvības jēdzienu amerikāņu izpratnē. Mūs ielenca automatiskiem ieročiem bruņoti amerikāņi armijas kaujas mašīnās." Vēstules iesniedzēji spiesti atzīt, ka „amerikāņi gan nevērsās pret mums ar brutālas varas paņēmieniem", bet tomēr neesot bijis grūti saskatīt amerikāņu „īsto seju". Kā tā izpaudusies? — „Mums piedāvāja cigaretes un šokolādi, un vēlējās mūs nopirkt, bet tās bija veltas pūles, jo mēs skaidri redzējām, kāda ir mums piedāvātā paradīze, kur vācu tauta dzīvo ubagu dzīvi." Tālāk vēstulē minēts, ka amerikāņu imperiālisti izslepkavojot miermīlīgo korejiešu tautu, un beigās seko motīvējums: „Mēs atgriezāmies Čechoslovakijā tāpēc, ka mīlam šo zemi un mīlam Jūs, kas vada mūsu tautu pa varenās Pad. savienības un tās ģeniālā vadītāja ģenerālisima Staļina ceļu pretim laimīgai nākotnei..."

Amerikāņu joslā, kopā ar savu draugu un vēl otru meiteni, slepeni pārejot robežu, atgriezušies 16 g. v. Zdena Hiblova, kas reiz jau ieradās te ar „brīvības vilcienu", bet devās atpakaļ uz Čechoslovakiju, jo bēgšanu uz rietumiem bija izplānojusi kopā ar abiem pārējiem jauniešiem. Toreiz abi pārējie vilcienā nav nokļuvuši, tāpēc Hiblova, lai paliktu uzticīga norunai, atgriezusies, lai bēgtu vēlreiz, kopā ar biedriem. Pēc atgriešanās Čechoslovakijā viņa vairākas stundas pratināta politiskā policijā, bet atlaista, kad ļoti neatzinīgi izteikusies par visu Rietumvācijā redzēto. Hiblova stāstīja Brīvās Eiropas raidītājā, ka Čechoslovakijā notikumu ar vilcienu plaši pārrunājot, jo tas kļuvis zināms no Brīvās Eiropas raidītāja raidījumiem un ar baloniem pārsūtītajām skrejlapām.

Kā no citas puses ziņo, čechu robežsargi uz visiem sliežu ceļiem, kas ved uz Rietumvāciju, robežas tuvumā novietojuši ts. sliežu kurpes, kas spēj apturēt vai izlecināt no sliedēm katru vilcienu. Pašu „brīvības vilcienu" amerikāņu armijas pārstāvji nesen nodeva atpakaļ čechu dzelzceļu ierēdņiem, kas to pieņēma, parakstot aktu. Ierēdņi iepriekš lokomotīvi un vilcienu pārbaudīja, bet amerkāņu pārstāvis aizrādīja: „Mēs tam neko neesam darījuši, tikai atbrīvojuši to no lielajiem netīrumiem."

Savukārt arī Baltijas jūrā uz Zviedriju atkal pārbēguši četri poļu trāleŗa Helenas bēgļi, iepriekš jūrā pieveicot kapteini un dažus apkalpes locekļus. Kuģa mašīnists jau poļu ostā noslēpis mašīntelpās 3 citus bēgļus, bruņotus pistolēm. Ievērojot Baltijas jūrā notikušās biežās bēgšanas uz Zviedriju, poļu zvejniekus tagad jūrā pavada lielgabaliem un automatiskiem ieročiem bruņotas padomju ātrlaivas. Vairāki zvejnieki, kas tīši vai nevīļus pārkāpuši pavēli turēties vienkopus, jau samaksājuši par to ar savām dzīvībām.

DEKORĀCIJU MAIŅA KOREJAS SKATUVĒ

„Pasaki nu publiski kaut ko jauku, Majik, kamēr pārmaiņām dekorācijas nākošam cēlienam!" Freie Presse, Bielefeldā

NEDĒĻAS POLITIKA ĪSUMĀ

Grotevola atbilde – maskēts „nē" – Bonna jau sāk izstrādāt uzmetumu līgumam – Nogalināts Pakistānas ministru prezidents – Rietumu ofensīva aukstajā kaŗā Kairo

VĀCIJA:

Visā pasaulē ar lielāko interesi gaidītā Grotevola atbilde Bonnā deklarētajiem 14 punktiem — Rietumvācijas priekšnoteikumiem sarunām par Vācijas vienību un brīvām vēlēšanām visās četrās okupācijas joslās — izskanējusi gaidītā garā. Kā Grotevols, tā austrumjoslas „Tautas kamera" vairījās pārraut pagājušo nedēļu laikā uzņemtos pavedienus un Bonnas 14 punktus apzīmēja pat par „gluži pieņemamu" bazi diskusijām. Taču Grotevola atbildes, liekas, apzināti miglainais formulējums atstāja daudz ko neatbildētu un neļauj pat precīzi noprast, vai Austrumjosla vispār gatava piekrist tūdaļ vienotām vēlēšanām Vācijā vai arī pagaidām tikai sarunām par „Visvācijas jautājumiem". Pēdējā gadījumā, kā uzsver kompetentās aprindas Bonnā, Pankova būtu grozījusi tikai ārējo ietērpu savam agrākajam, Rietumvācijā noraidītajam projektam par „Visvācijas satversmes padomes" radīšanu. Bonnas parlamenta speciālā komisija vēl nav izlēmusi, kādā veidā reaģēt, ja padomju joslas „Tautas kamera" izšķirtos tuvākajā laikā nosūtīt uz Bonnu delegāciju.

Kamēr Pankovas ārlietu ministre Dertingers mēģināja pamudināt Bonnu uz sarunām, draudot ar Kremļa atombumbām „ikviena agresora atvairei", pats Grotevols vēl skaidrāk atklāja aizkulises jaunajai padomju joslas aktīvitātei vienotas Vācijas jautājumā, sašutumā uzbrūkot Adenauera sarunām „ar svešiem kungiem aiz slēgtām durvīm". Aiz saprotamiem iemesliem, īpaši lai ņemtu Kremlim iespējas iejaukties ikvienā sarunu fazē, sarunas Retgenas un Ernichas pilī tiešām tur slepenībā. Bet pēc „pirmās saknas" Bonnā apstākļi turienes politiskajā atmosfairā atkal šķiet uzlabojušies. Ceturtās sanāksmes rezultātā izdotais komunikē vēstī, ka visos punktos panākta principiāla vienošanās, un lietpratējiem tagad uzdots stāties pie uzmetuma izstrādāšanas jaunajam līgumam starp Rietumvācijas valdību un trim rietumu sabiedrotajiem, kuŗam būtu jāaizstāj līdzšinējais okupācijas statūts. Oficiālā ārlietu ministrijas deklarācijā doma par it kā pastāvošajām nopietnajām pretešķībām kā absurda katēgoriski noraidīta, norādot, ka sabiedroto vēlēšanās ir uzņemt Rietumvāciju tādā brīvo tautu kopībā un ar tādiem noteikumiem, kas interesētu pašus vāciešus. Tai pašā laikā Vašingtonas aprindas likušas noprast, ka rietumvalstis spētu noorganizēt sekmīgu Rietumeiropas aizstāvēšanu pie Reinas arī bez paredzētā ceturtdaļmiljona vācu kaŗavīru — ja Rietumvācija par savu piedalīšanos prasītu pārāk augstu maksu. — Pēc pēdējām ziņām, kompromiss Bonnā panākts uz abpusējas piekāpšanās pamata. Kamēr Adenauers piekritis sabiedroto noteikšanai arī nākotnē visos jautājumos, kam sakars ar rietumvalstu kaŗaspēka uzturēšanu Rietumvācijā un to drošību, trīs augstie komisāri savukārt pieņēmuši britu priekšlikumu — vācu bruņošanās rūpniecības kontrolei nodibināt starptautisku komisiju Atlantika pakta ietvaros, kuŗā būtu pārstāvēta arī Vācija. Vispār jaunākais projekts runā par līgumu, kas apmierinātu vāciešu „drošības, savstarpības un līdztiesības" prasības. Iekļaujot šo reģionālo paktu Atlantika kopībā, Rietumvācija netiešā ceļā būtu ieguvusi arī gribētās garantijas no ASV puses.

EĢIPTE:

Aukstais kaŗš pie Nīlas pēdējās dienās turpinājies ar nesamazinātu sparu, un katra jauna informācija no Vidējiem austrumiem radījusi lielāku satraukumu un bažas rietumu galvaspilsētās. Jaunu sitienu rietumi saņēma Pakistanā, kad politisko atentātu virknes turpinājumā slepkavas rokai par upuri krita britiem draudzīgais Pakistanas ministru prezidents Liakvats Ali Khans. Vienīgi viņam pateicoties, strīdīgais Kašmiras jautājums nebija kļuvis par smagu asiņainu konfliktu ar Indiju, kā to vēlētos Kremlis. Ēģiptē ministru prezidenta Našā Pašas izšķīrējais trieciens britu virskundzības paliekām zemē uzņemts ar neapvaldītām gavilēm un devis vielu arvien drastiskākiem soļiem lēmuma drīzai reālizācijai. Kamēr valdības aprindas apmierinās ar nodomu bloķēt Suecas kanāļa joslā novietotos 10.000 britu karavīru, ja tos tūliņ neizvāktu, un izstrādā projektus Sudānas kā Ēģiptes sastāvdaļas autonomajai valdībai un satversmei, ekstrēmā Moslema brālība pieprasījusi izsludināt kaŗa stāvokli ar Angliju. Pēc dažām ziņām, parlaments slepenā sēdē spriedis par neuzbrukšanas paktu ar Pad. savienību. — Kad britu ārlietu ministra Morisona draudi un tā amerikāņu kollēgas Ečesona brīdinājumi Ēģiptes valdībai izrādījās par neiedarbīgiem, rietumvalstīm bija jāķeras pie citiem soļiem, lai Suecas kanāļa joslā glābtu, kas vēl glābjams. Koncentriskas diplomātiskas ofensīvas ietvaros ASV, Anglija, Francija un Turcija kopējā deklarācijā piedāvāja līdzšinējo britu atbalstu punktu internacionālizēšanu, reizē ar to iesaistot Ēģipti kopējā Tuvo austrumu aizsardzības sistēmā. Anglija izteikusi gatavību pozitīvas Kairo atbildes gadījumā no strīdīgā 1936. g. līguma tiesībām atteikties un liekās kaŗaspēka vienības atvilkt, turpretim Sudānas apvienošanai ar Ēģipti piekrist tikai pēc pašu iedzīvotāju „jā" plebiscitā. Ēģiptes valdība šos priekšlikumus tomēr noraidīja, un parlamenta abas palātas vienbalsīgi pieņēma likumus par 1936. g. parakstītā britu-ēģiptiešu līguma, kā arī kopējās Sudānas pārvaldes anullēšanu, izsludinot Faruku par Ēģiptes un Sudānas karali.

IRANA:

Ministru prezidenta Musadeka veselības stāvoklis Nujorkā bija tik tālu uzlabojies, ka Drošības padome beidzot varēja sākt uzklausīt Anglijas sūdzību pret Iranu naftas konflikta lietā. Starplaikā vairāki rietumvalstu, īpaši ASV diplomāti, mēģinājuši nolīdzināt ceļu jaunām tiešām sarunām starp Londonu un Teheranu. Ir gluži iespējams, ka tās atsakās drīz pēc tam, kad Drošības padome būs noņēmusi jautājumu no savas darba kārtības. Lai atvieglotu tiekšanos pēc

25.000 radaristu uzmana ASV un Kanadas debesis

Gandrīz 25.000 gaisa spēku radaristu tagad nepārtraukti dežurē novērošanas stacijās un kontrolcentros Sav. valstīs un Kanadā, lai uzmanītu jebkādu svešu un varbūt naidīgu lidmašīnu tuvošanos kontinentam. Pretgaisa novērošanas sistēma tagad izbūvēta tiktāl, ka darbā saistīti jau 97 proc. visu paredzēto štatu, bet ASV gaisa spēku vadība tikko vēl aicinājusi jaunus aviācijas rezerves virsniekus brīvprātīgi stāties pretgaisa aizsardzības dienesta rīcībā. Pirms 3 gadiem, kad vēl nebija sākta Korejas kaŗa ietekmētā straujā militāro spēku izveidošana, šis dienests nodarbināja tikai ap 3000 personu. Pastāvošās novērošanas stacijas un kontrolcentri ASV un Aļaskā sadarbojas ar tādiem pašiem Kanadā, saskaņā ar abu valstu kopīgo aizsardzības plānu.

Izveidojot pretgaisa novērošanas un aizsardzības sistēmu, plānotājiem bija jārēķinās ar dažādām iespējām tālo bumbvežu uzbrukuma akcijām no Pad. savienības territorijas. Pirmkārt, padomju Tu 4 tipa bumbveži, kas ir amerikāņu B 29 kopijas, varētu izdarīt tiešus „pašnāvības" uzlidojumus, līdzņemot atombumbas un vairs neatgriežoties, pie kam lidmašīnu apkalpes tomēr varētu paglābties, izlecot ar izplētņiem un noslēpjoties. Kāda cita iespēja ir jaukta veida akcijas, piedaloties bumbvežiem un degvielu lidmašīnām. Piemēram, 200 lidmašīnu varētu startēt no Murmanskas, pie kam puse no tām būtu degvielu transportmašīnas, kas pusceļā uz Ņujorku varētu papildināt Tu 4 bumbvežu degvielu krājumus. Ar šo papildinājumu bumbveži varētu sasniegt Ņujorku un pēc uzbrukuma atkal doties atceļā. Ap Islandi vai Grenlandi tos atkal sagaidītu degvielu lidmašīnas un papildinātu benzīna krājumus tālākam atceļam līdz Murmanskai.